

Kuva: Freepik

PanGlobish

Terve, maailma! Tervetuloa oppimaan panglobishia, kansainvälistä liiketoimintaa ja ystävyyttä varten luotua apukieltä.

Panglobish on yksinkertainen kieli, jonka tehtävä on auttaa ihmisiä puhumaan keskenään silloin kun he eivät osaa muuta yhteistä kieltä.

Kaikki panglobishin sanat ovat kansainvälisiä. Perussanat muistuttavat englannin sanoja ja loput sanat tulevat muista kansainvälisesti tärkeistä kielistä, mukaan lukien ranska, espanja, japani, kiina, venäjä, arabia, hindi ja swahili.

Panglobish on yhteensopivaa englannin kanssa perustasolla. Se on kuin englannin yksinkertaistettu muoto, jota puhutaan vieraalla korostuksella. Voit siis käyttää panglobishia heti kaikkialla maailmassa, missä englantia puhutaan, sellaisiin käytännön asioihin kuin hotellihuoneen hankkimiseen, taksin tilaamiseen ja matkamuistojen ostamiseen.

Panglobish on säännöllinen ja yksinkertainen. Sen vuoksi sitä on paljon helpompi ja nopeampi oppia kuin englantia ja muita kansallisia kieliä. Panglobishissa ei ole poikkeuksia eikä monimutkaisia kielioppisääntöjä. Kaikki voivat oppia panglobishin alkeet lyhyessä ajassa! Se on erinomainen valinta kansainväliseksi vieraaksi kieleksi, koska se parantaisi kansainvälisen viestinnän laatua. On parempi puhua hyvää panglobishia kuin huonoa englantia. # Panglobishin 10 sääntöä

Panglobish on niin helppo, että sen kieliopin perusteissa on vain kymmenen sääntöä, jotka mahtuvat yhdelle paperiarkille. Poikkeuksia ei ole.

1. **Maailman sanasto:** Panglobish on tasapuolisesti kansainvälinen kieli. Siihen on lainattu kansainvälisiä sanoja kaikilta mantereilta. Lainasanat sovitetaan panglobishin ääntämis- ja kirjoitustapoihin. Panglobishiin otetaan vain yksi perusmuotoinen sana, josta johdetaan muita sanoja säännön 10 mukaan.
2. **Ääntäminen ja kirjoitus:** Panglobishia ääntäminen ja kirjoitus ovat säännöllisiä. Kaikki sanat äännetään täsmälleen niin kuin ne on kirjoitettu. Melkein kaikki kirjaimet ja kirjainyhdistelmät tarkoittavat aina samaa äännettä.
3. **Säännöllinen painotus:** Jos sana koostuu yhdestä tai kahdesta tavusta, paino on ensimmäisellä tavulla. Jos sanassa on kolme tai useampia tavuja, paino on toisella tavulla.
4. **Substantiivit:** Substantiivit ovat taipumattomia. Lukumäärä ilmaistaan lukusanoilla. Sija ilmaistaan prepositioilla.
5. **Lukusanat:** Perusluvut ovat: - 0 **zero**, 1 **un**, 2 **due**, 3 **tri**, 4 **for**, 5 **faive**, 6 **sixe**, 7 **seven**, 8 **eite**, 9 **nain**, 10 **ten**. - Kymmentä suuremmat: 11 **ten un**, 12 **ten due**, 13 **ten tri**, jne. - Kymmenet: 20 **due ten**, 30 **tri ten**, 40 **for ten**, jne. - Sadat: 100 **un hunde**, 200 **due hunde**, 300 **tri hunde**, jne. - Tuhannet: 1000 **un tauzen**, 2000 **due tauzen**, 3000 **tri tauzen**, jne. - Järjestysluvut ovat peruslukuja, jotka vain ovat substantiivin perässä.
6. **Adjektiivit:** Järjestyslukuja lukuun ottamatta adjektiivit ovat aina substantiivin edellä.
 - Yhdenvertaisuus ilmaistaan sanoilla **as...as** (yhtä...kuin).
 - Ylivertaisuus ilmaistaan sanoilla **mor...dan** (enemmän...kuin).
 - Alivertaisuus ilmaistaan sanoilla **les...dan** (vähemmän...kuin).
7. **Pronominit:**
 - Persoonapronominit ovat: **mi minä**, **tu sinä**, **he hän**, **wi me**, **yu te**,

- **de** *he*.
 - Persoonapronominien omistusmuodot ovat: **mi's** *minun*, **tu's** *sinun*, **he's** *hänen*, **wi's** *meidän*, **yu's** *teidän*, **de's** *heidän*.
 - Kysyvät pronominit ovat: **wa** *mikä*, **hu** *kuka*, **hu's** *kenen*.
8. **Verbit:** Verbit ovat taipumattomia. Ne eivät taivu persoona-, aika- taikka tapamuodoissa.
- **is** ilmaisee kuluvaan toimintaa.
 - **haf** ilmaisee tehtyä toimintaa, joka vaikuttaa kuluvaan hetkeen.
 - **was** ilmaisee tehtyä toimintaa, joka ei enää vaikuta kuluvaan hetkeen.
 - **wil** ilmaisee tulevaa tapahtumaa.
9. **Sanajärjestys:** Lauseen sanajärjestys on subjekti - verbi - objekti. Samaa sanajärjestystä käytetään kaikissa lauseissa mukaan lukien kysymyslauseet ja sivulauseet.
10. **Sanojen johtaminen:** Panglobishin sanat muuttavat muotoaan vain kun niiden merkitys muuttuu. Sanat eivät koskaan muutu vain kieliopillista tarkoitusta varten.

Kirjoitus ja ääntäminen

Panglobish on äänteenmukainen kieli molempiin suuntiin:

1. Luetun sanan ääntämistapa on aina ilmiselvä.
2. Kuullun sanan kirjoitustapa on useimmiten ilmiselvä. (Osa vierassanoista saattaa muodostaa poikkeuksen.)

Latinalaiset aakkoset

Panglobishia kirjoitetaan tavallisilla latinalaisilla aakkosilla. Sen kirjoittamiseen ei käytetä mitään tarkemerkittyjä kirjaimia, jotka muutenkin vaihtelevat kielestä toiseen. Niinpä sitä voi kirjoittaa ja tulostaa kaikilla kirjoituskoneilla, tietokoneilla ja muilla älylaitteilla ilman mitään erikoisjärjestelyjä.

A B C Ch D E F G H I J K L M N O P R S Sh T U V W X Y Z

Äänteet

Panglobishilla on oma äänne- ja kirjoitusjärjestelmänsä, jotka muistuttavat paljolti mm. Manner-Euroopan kielten vastaavia järjestelmiä.

Vokaalit

Panglobishissa on kuusi vokaalia. Niitä merkitään kirjaimilla A, E, I, O ja U. Näistä E vastaa kahta äännettä: /e/ ja /ə/.

Panglobish	IPA	Ääntämisohjeita
A	/a/	
E	/e/	
E	/ə/	Ääntyy kuten englannin sanassa <i>happen</i> tai saksan sanassa <i>bitte</i> .
I	/i/	
O	/o/	
U	/u/	

Eräät vokaalit esiintyvät usein peräkkäin - au, ou, ai, ei, oi - ja ne äännetään diftongeina.

Konsonantit

Panglobishissa on 21 konsonanttiäännettä. Ne kirjoitetaan yksittäisillä konsonanttikirjaimilla tai kirjainpareilla (**sh** ja **ch**).

Panglobish	IPA	Ääntämisohjeita
B	/b/	
C	/ts/	Ääntyy kuten <i>ts</i> sanassa <i>metsä</i> .
Ch	/tʃ/	Ääntyy kuten <i>tsh</i> sanassa <i>tshekki</i> .
D	/d/	
F	/f/	
G	/g/	
H	/h/	
J	/dʒ/	Ääntyy kuten englannin sanassa <i>judge</i> .
K	/k/	
L	/l/	

Panglobish	IPA	Ääntämisohjeita
M	/m/	
N	/n/	
P	/p/	
R	/r~ɹ/	Ääntyy kuten suomessa tai kuten amerikanenglannissa. Ääntämisen saa valita omien tottumusten mukaan.
S	/s/	Terävämpi kuin suomen S.
Sh	/ʃ/	Ääntyy kuten <i>sh</i> sanassa <i>shoppailu</i> .
T	/t/	
V	/v/	
W	/w/	
X	/ks/	Sama kuin <i>ks</i> .
Y	/j/	Ääntyy kuten suomen J.
Z	/z/	Soinnillinen S, ääntyy kuten <i>z</i> englannin sanassa <i>zebra</i> .

Vieraskieliset äänteet

Lisäksi panglobishin kirjoitusjärjestelmään kuuluu lisäkirjaimia ja -kirjainpareja, jotka voivat esiintyä vain vierassanoissa, kuten paikkojen ja henkilöiden nimet, jotka eivät kuulu panglobishin normaaliin sanastoon. Niitä ei siis käytetä lainkaan panglobishin varsinaisessa sanastossa.

Panglobish	IPA	Ääntämisohjeita
Kh	/x/	Soinniton kitapurjeen hankausäänne, joka ääntyy kuten <i>ch</i> saksan sanassa <i>Bach</i> .
Gh	/ɣ/	Edellistä vastaava soinnillinen äänne
Ph	/ϕ/	Soinniton huulten hankausäänne
Bh	/β/	Edellistä vastaava soinnillinen äänne
Q	/q/	Soinniton kitakielekkeen sulkuäänne
Qh	/ɣ̥/	Soinniton kitakielekkeen hankausäänne
Rh	/R~ʀ/	Soinnillinen kitakielekkeen hankaus- tai täryäänne, joka ääntyy kuten <i>rh</i> ranskan sanassa <i>rhume</i> .

Panglobish	IPA	Ääntämisohjeita
Th	/θ/	Soinniton kielenkärki hampaita vasten äännetty hankausääne, joka ääntyy kuten <i>th</i> englannin sanassa <i>thing</i> .
Dh	/ð/	Edellistä vastaava soinnillinen äänne, joka ääntyy kuten <i>th</i> englannin sanassa <i>they</i> .
Zh	/ʒ/	Soinnillinen suhuässä, joka ääntyy kuten <i>zh</i> sanassa <i>Brezhnev</i> .

Lisä-äänteiden tarkoitus on helpottaa eri kielisten nimien kirjoittamista kansainvälisessä kielessä, jotta paikalliset ihmiset voisivat tunnistaa ne. Se ei haittaa, vaikka et osaisi ääntää kaikkia näitä äännteitä. Sen sijaan voit ääntää vain ääntää ensimmäisen kirjaimen ja jättää sitä seuraavan H:n huomiotta.

Esimerkiksi Kreikan pääkaupunki, Ateena, on kreikan kielellä "Αθήνα" /aθina/. Panglobishissa se kirjoitetaan "Athina". Sen voi ääntää joko kreikkalaisella tavalla /aθina/ tai helpommalla tavalla /atina/. Panglobishissa halutaan pitää vierassanojen ääntäminen mahdollisimman lähellä alkuperäistä, mutta eri kielten kaikkia äännteitä ei ole mahdollista ottaa mukaan.

Esimerkkejä vierassanoista:

Athina Ateena (Kreikan pääkaupunki)

Khartum Khartoum (Sudanin pääkaupunki)

Rhone Rhône (Ranskan ja Sveitsin poikki virtaava joki)

Rhein Rein (Sveitsin, Itävallan, Saksan, Ranskan ja Hollannin läpi virtaava joki)

Sanojen rakenne

Panglobishin sanat ovat rakenteeltaan suhteellisen yksinkertaisia. Tavussa voi olla enintään:

- yksi alkukonsonantti
- yksi jatkuva konsonantti (L tai R)
- yksi tai kaksi vokaalia, ja
- yksi seuraavista loppukonsonanteista: M, N, NG, L, R, F, S, tai SH.

Käytännössä raskaimpia panglobishin sanoja ovat esim. **kristal** (kristalli) ja **simple** (yksinkertainen).

Lisäksi sanan keskellä voi olla jokin seuraavista konsonanttiryhmistä: -kn-, -ks-, -tn- ja -tm-. Niitä tosin käytetään vain tietyissä kreikasta ja latinasta lainatuissa sanoissa, kuten **tekne** (*tekniikka*), **akse** (*akseli*), **etne** (*kansanryhmä*) ja **ritme** (*rytmi*).

Lainasanojen sovittaminen panglobishiin

Yleensä kaikki lainasanat sovitetaan panglobishin ääntenmukaiseen kirjoitusjärjestelmään. Näin toimitaan sekä yleisnimien että erisnimien kohdalla.

Yleisnimet

Yleisnimi on sana, joka viittaa johonkin kohteeseen ryhmänsä edustajana eikä yksilönä. Erisnimi viittaa johonkin tiettyyn yksilöön erillään muista. Esimerkiksi sana *koira* on yleisnimi ja *Musti* on erisnimi.

Yleisessä käytössä olevien yleisnimien täytyy noudattaa panglobishin tavarakennetta ja niiden täytyy sisältää vain panglobishin normaaleja äänteitä.

Useimmat panglobishin sanat ovat rakenteeltaan yksinkertaisempia kuin muiden kielten, erityisesti englannin, sanat. Sanojen alussa ja lopussa ei ole vaikeita konsonanttisarjoja. Siispä englannin sanan *state* vastine on panglobishissa **estate**, *actor* on **ater**, ja *saint* on **sante**. Lisäksi umpikonsonantit ovat kiellettyjä sanan lopussa, joten esimerkiksi sanan *good* vastine on **gude**.

Panglobishissa ei ole englannin vaikeita TH-äänteitä, vaan ne korvataan englannista lainatuissa sanoissa tavallisesti äänteillä T ja D. Esimerkiksi **da** (*the*), **de** (*they*), **tri** (*three*), ja **ting** (*thing*).

Erisnimet

Sanan rakenne voi olla monimutkaisempi ja se voi sisältää vierasäänteitä kun kyse on erisnimestä tai erittäin harvoin käytetystä yleisnimestä.

Esimerkiksi sukunimi *Smith* saa olla **Smith** myös panglobishissa, vaikka sen rakenne on panglobishin tavallisia sanoja monimutkaisempi ja se sisältää panglobishille vieraan TH-äänteen.

Isot ja pienet kirjaimet

Sekä isoja että pieniä kirjaimia eli suur- ja pienaakkosia käytetään panglobishin kirjoittamiseen.

Isoja kirjaimia käytetään vain erisnimen alkukirjaimena ja alkukirjaimen lyhenteenä eli nimikirjaimena.

Panglobishissa ei ole tapana aloittaa virkettä isolla alkukirjaimella.

Erisnimet

Erisnimet kirjoitetaan isolla alkukirjaimella samalla tavalla kuin suomen kielessä. Esimerkiksi *Thomas Stearns Eliot* kirjoitetaan panglobishissa **Tomas Sternz Eliot**, ja nimikirjaimia voi käyttää monella eri tavalla, kuten **Tomas S Eliot**, **TS Eliot** ja **TSE**. Nimikirjainten väliin tai jälkeen ei ole tapana laittaa pistettä.

Kirjojen, laulujen, elokuvien ja muiden teosten nimissä on tapana käyttää isoja alkukirjaimia. Esim. **Da Senyer Of Di Ring** (Taru sormusten herrasta).

Lyhenteet

Alkukirjainlyhenteet, kuten **ASEAN**, **EU**, **NAFTA** ja **UN**, kirjoitetaan aina kokonaan isolla. Muunlaiset lyhenteet saattavat sisältää sekä isoja että pieniä kirjaimia, kuten esimerkiksi **GULag**, joka on lyhennetty venäjän sanoista "Glavnoje Upravlenije Lagerei".

Isoja kirjaimia käytetään myös kansainvälisissä lyhenteissä. Esim. 10 Mb (ten megabite), 100 GB (hunde gigabite), 2 mm (due milimetre), 1 kJ (un kilojul).

Syllabification

« - » Tavuviivalla voi jakaa sanoja tavuihin. Tavuviiva tulee puhuttujen tavujen väliin kuten suomessa. Esim. bus, ka-fe, yu-mor, pos-te, a-me-ri-ka-nis-me.

Välimerkit

« . » Piste voi olla kaikenlaisten lauseiden lopussa, myös kysymyslauseen kun siinä on kysymyssana.

« ? » Kysymyslauseen lopussa voi olla myös kysymysmerkki.

« ! » Huutomerkillä ilmaistaan äänekkyyttä ja painokkuutta.

« ... » Kolmea pistettä käytetään keskeneräisen lauseen lopussa tai ilmaisemaan epävarmuutta.

« : » Kaksoispiste aloittaa luettelon tai selityksen.

« , » Pilkku ilmaisee lyhyttä taukoa tai erottaa lueteltuja asioita.

Koska virkkeitä ei aloiteta isolla alkukirjaimella, on tapana laittaa väli ison välimerkin (piste, kysymys- ja huutomerkki) eteen ja jälkeen. Tämän tavan avulla on helpompi erottaa virkkeiden alut pitkässä tekstissä.

un dei, mi wan gow to da bazar . mi mite mi's frende der . he sey:
halo ! yu gude, wa ? mi sey: mi gude ! den wi gow to mi's haus en
yam som piza .

Epämuodollisessa tekstissä voi käyttää hyömiöitä ja hymiömerkkejä tunnetilan ilmaisemiseen. Esimerkiksi :) ilmaisee iloa ja :(ilmaisee surua.

mi love you :) = Minä rakastan sinua.

you no love mi :(= Sinä et rakasta minua.

Sanojen painotus

Painollisen tavun paikka riippuu sanavartalon pituudesta.

Jos sanavartalossa on yksi tai kaksi tavua, ensisijainen paino on ensimmäisellä tavulla, ja toissijainen paino on parittomilla tavuilla. Esim. kómun, kómunite.

Jos sanavartalossa on kolme tai useampia tavuja, ensisijainen paino on toisella tavulla, ja toissijainen paino on parillisilla tavuilla. Esim. matúre, matúritè.

Kun tavussa on **i** tai **u** ja jokin muu vokaali, niiden katsotaan kuuluvan samaan tavuun. Esim. páuze, dúnia, rádio, Rúsia, Arábia, Itália.

Yhdys sanojen osat säilyttävät alkuperäisen painotuksensa. Esim. téléfóne, kílográme.

Painolliset tavut äännetään voimakkaammin. Jos painollinen tavu päättyy vokaaliin, se äännetään pidempänä.

Painottomassa tavussa oleva **e** voi ääntyä heikkona švaa-äänteenä /ə/. Esim. toke /tókə/, mature /matúrə/.

Sävelkorkeus ja -kulku

Tavun, sanan ja virkkeiden sävelkorkeudella tai sävelkululla ei ole kieliopillista merkitystä panglobishissa.

Panglobish ei ole "tonaalinen" kieli. Sanan tavujen sävelkorkeus tai sävelkulku ei vaikuta sanan merkitykseen.

Myös intonaatio eli virkkeen sävelkulku ei vaikuta virkkeen merkitykseen. Esimerkiksi sillä ei ole merkityksen kannalta väliä, sanotaanko kysymykset tasaisella, nousevalla vai laskevalla sävelkululla.

Sävelkorkeutta ja -kulkua voi silti käyttää tunteiden, kuten ystävällisyyden ja vihan, ilmaisemiseen – mutta niillä ei vain ole kieliopillista merkitystä.

Substantiivit

Substantiivi on sana, joka nimeää jonkin tietyn esineen tai asian, kuten elävän olennon, tavarain, paikan, toiminnan, laadun, olotilan tai käsitteen.

Panglobishissa substantiivit ovat taipumattomia. Substantiivista käytetään siis aina samaa muotoa riippumatta luvusta, sijasta, määräisyydestä ym. Luku, määräisyys ja muut asiat ilmaistaan erillisillä sanoilla, joilla substantiivia voi määrittää.

Luku

Panglobishissa substantiivit eivät taivu yksikössä ja monikossa. Sen sijaan luku ilmaistaan lukusanoilla ja muilla määrää ilmaisevilla sanoilla.

un haus - yksi talo

due haus - kaksi taloa

tri haus - kolme taloa

for haus - neljä taloa

Muut perusluvut on lueteltu lukusanoja käsittelevässä luvussa.

Muita yleisiä määriä ilmaisevia sanoja ovat **som** (*joitakin*), **meni** (*monta*) ja **muche** (*paljon*).

som haus - joitakin taloja
meni haus - monta taloa
muche haus - paljon taloja

Määräiset ja epämääräiset artikkelit

Määräistä artikkelia käytetään viittaamaan tiettyyn eli määrättyyn asiaan, joka on jo mainittu tai joka tunnetaan muuten. Epämääräistä artikkelia käytetään viittaamaan uuteen tai aiemmin mainitsemattomaan asiaan.

Nyrkkisääntö artikkelien käytöstä: Käytä määräistä artikkelia, kun tiedät täsmälleen mitä haluat, ja käytä epämääräistä artikkelia, kun et tiedä mitä haluat.

Epämääräiset artikkelit

Panglobishissa on kaksi epämääräistä artikkelia. Sanalla **un** viitataan yhteen asiaan, ja sanalla **som** moneen asiaan.

un apel - jokin omena
som apel - joitakin omenoita

un haus - jokin talo
som haus - joitakin taloja

Määräiset artikkelit

Panglobishissa on kaksi epämääräistä artikkelia. Sanalla **da** viitataan yhteen tiettyyn asiaan, ja sanalla **di** viitataan useampiin asioihin.

da man - se/tietty mies
di man - ne/tiettyt miehet

da haus - se/tietty talo
di haus - ne/tiettyt talot

Erisnimet

Sovittaminen panglobishiin

Erisnimet yleensä sovitetaan panglobishin kirjoitusjärjestelmään. Kaikkien kannalta on järkevämpää kirjoittaa latinalaisilla kirjaimilla **Moskva** (Moskova) eikä "Москва", ja **Beijing** (Peking) eikä "北京" koska kyseessä on kaikkien yhteinen kieli. Samoin on parempi kirjoittaa esim. **Shikago** eikä "Chicago", **Marsei** eikä "Marseille", ja **Kishineu** eikä "Chişinău". Näin myös latinalaisilla kirjaimilla alunperin kirjoitetut sanat tulevat oikein äännetyiksi.

Kohtelias puhuttelu

On hyvätapaista puhutella ihmisiä sanoilla **sa, ma, pa**. Niiden tarkoitus on osoittaa kohteliaisuutta ja kunnioitusta puhuteltavaa henkilöä kohtaan.

sa on yleiskäyttöinen puhuttelusana. Sitä voi käyttää sekä muodollisissa että epämuodollisissa tilanteissa, kaikkia sukupuolia ja niin vanhempia kuin nuorempia puhuteltaessa. Sille ei ole suoraa vastinetta suomen kielessä.

ma on iästä, sosiaalisesta asemasta ja siviilisäädystä riippumaton puhuttelusana naisille. Sen voi kääntää suomeksi sanoilla *neiti* tai *rouva*.

pa on iästä, sosiaalisesta asemasta ja siviilisäädystä riippumaton puhuttelusana miehille. Sitä vastaa suomen sana *herra*.

Eri maissa ja kulttuureissa on erilaisia tapoja puhutella muita ihmisiä. Joissakin paikoissa on epäkohteliasta kutsua jotakuta nimellä käyttämättä kohteliasta puhuttelua. Sen vuoksi on suositeltavaa käyttää puhuttelusanoja aina kun tapaat uusia ihmisiä eri kulttuureista.

Puhuttelusanoja sopii käyttää sekä kutsuma- että sukunimen tai kummankin kanssa.

sa Bili King - herra tai rouva Billy King

sa Bili - herra tai rouva Billy

sa King - herra tai rouva King

On aina kohteliasta käyttää sukupuolineutraalia puhuttelusanaa. Se ei sinällään tarkoita, että puhuteltavan sukupuolesta olisi epävarmuutta, vaan se on täysin normaali kohteliaisuussana. Kuitenkin jotkut ovat tottuneet puhuttelemaan miehiä ja naisia eri sanoilla.

pa Felipe Gonzales - herra Felipe Gonzales

pa Felipe - herra Felipe

pa Gonzales - herra Gonzales

Kutsumanimen ja sukunimen järjestys vaihtelee eri kielissä. Esimerkiksi kiinan kielessä on tapana että sukunimi on ensin.

ma Wang Lili - rouva Lili Wang

ma Lili - rouva Lili

ma Wang - rouva Wang

Lukusanat

Perusluvut ovat kuulostavat panglobishissa melkein samalta kuin englannissa. Sen sijaan kymmentä suuremmat luvut muodostetaan panglobishissa itsenäisesti ja järjestelmällisesti.

Ykköset	10 ja yli	20 ja yli	30 ja yli
0 zero	10 (un) ten	20 due ten	30 tri ten
1 un	11 ten un	21 due ten un	31 tri ten un
2 due	12 ten due	22 due ten due	32 tri ten due
3 tri	13 ten tri	23 due ten tri	33 tri ten tri
4 for	14 ten for	24 due ten for	34 tri ten for
5 faive	15 ten faive	25 due ten faive	35 tri ten faive
6 sixe	16 ten sixe	26 due ten sixe	36 tri ten sixe
7 seven	17 ten seven	27 due ten seven	37 tri ten seven
8 eite	18 ten eite	28 due ten eite	38 tri ten eite
9 nain	19 ten nain	29 due ten nain	39 tri ten nain

Ykköset	Kymmenet	Sadat	Tuhannet
0 zero			
1 un	10 (un) ten	100 un hunde	1000 un tauzen
2 due	20 due ten	200 due hunde	2000 due tauzen
3 tri	30 tri ten	300 tri hunde	3000 tri tauzen
4 for	40 for ten	400 for hunde	4000 for tauzen
5 faive	50 faive ten	500 faive hunde	5000 faive tauzen

Ykköset	Kymmenet	Sadat	Tuhannet
6 sixe	60 sixe ten	600 sixe hunde	6000 sixe tauzen
7 seven	70 seven ten	700 seven hunde	7000 seven tauzen
8 eite	80 eite ten	800 eite hunde	8000 eite tauzen
9 nain	90 nain ten	900 nain hunde	9000 nain tauzen

Suuremmat luvut muodostetaan samalla periaatteella.

10'000 un ten tauzen

100'000 un hunde tauzen

1'000'000 un milion

10'000'000 un ten milion

100'000'000 un hunde milion

1'000'000'000 un tauzen milion

Huom! Sanoja **miliarde** ja **bilion** ei käytetä panglobishissa, koska niiden merkitys vaihtelee eri maiden välillä. Sen sijaan käytetään sanoja **tauzen milion** (tuhat miljoonaa) tai sanaa **giga**.

Kansainvälisen yksikköjärjestelmän eli SI-järjestelmän etuliitteitä käytetään panglobishissa ihan normaalisti. On siis ihan tavallista sanoa esimerkiksi:

eite giga person is live in Dunia.

- Kahdeksan miljardia ihmistä asuu maapallolla.

Etuliite	Symboli	Potenssi	Desimaaliluku
yota	Y	10^{24}	1 000 000 000 000 000 000 000 000
zeta	Z	10^{21}	1 000 000 000 000 000 000 000
eksa	E	10^{18}	1 000 000 000 000 000 000
peta	P	10^{15}	1 000 000 000 000 000
tera	T	10^{12}	1 000 000 000 000
giga	G	10^9	1 000 000 000
mega	M	10^6	1 000 000
kilo	k	10^3	1 000
hekto	h	10^2	100
desa	da	10^1	10

Kuukaudet

1. **Januari** - tammikuu
2. **Februari** - helmikuu
3. **Marte** - maaliskuu
4. **April** - huhtikuu
5. **Mai** - toukokuu
6. **June** - kesäkuu
7. **Yuli** - heinäkuu
8. **Auguste** - elokuu
9. **Setembre** - syyskuu
10. **Otobre** - lokakuu
11. **Novembre** - marraskuu
12. **Desembre** - joulukuu

Lisäksi on **Ramazan** (ramadan), islamilaisen kuukalenterin mukainen pyhä yhdeksäs kuukausi.

Viikonpäivät

Muinaisessa Kreikassa viikonpäivät nimettiin seitsemän taivaankappaleen mukaan, jotka olivat aurinko, kuu ja viisi paljaalla silmällä näkyvää planeettaa. Jokaista taivaankappaletta edusti myös jokin jumala. Tämä nimeämisjärjestelmä levisi Roomaan, Intiaan, Kiinaan ja melkein kaikkialle tuolloin tunnettuun maailmaan.

Panglobishissa viikonpäivien nimet seuraavat roomalaista käytäntöä, jossa taivaankappaleen ja viikonpäivän nimet ovat lähellä toisiaan. Suomessa käytetään planeetoista roomalaisia nimiä ja viikonpäivistä germaanisiksi nimiä.

Taivaankappale	Viikonpäivä
Sole aurinko	soledi sunnuntai (sun = aurinko)
Lune kuu	luned maanantai (mån = kuu)
Marte Mars	martedi Tiistai (Tiwazin päivä)
Merkur Merkurius	merkurdi keskiviikko

Taivaankappale	Viikonpäivä
Jove Jupiter	jovedi Torstai (Thorin päivä)
Venera Venus	venerdi perjantai (Freijan päivä)
Saturne Saturnus	saturdi lauantai

Toinen järjestelmä on puhtaasti numeerinen.

1. **wike dey un** - maanantai (1. viikonpäivä)
2. **wike dey due** - tiistai (2. viikonpäivä)
3. **wike dey tri** - keskiviikko (3. viikonpäivä)
4. **wike dey for** - torstai (4. viikonpäivä)
5. **wike dey faive** - perjantai (5. viikonpäivä)
6. **wike dey sixe** - lauantai (6. viikonpäivä)
7. **wike dey seven** - sunnuntai (7. viikonpäivä)

Tämä on kuitenkin epäluotettava järjestelmä, koska eri maissa viikon katsotaan alkavan eri päivänä. Lisäksi on tärkeää erottaa viikonpäivä (**wike dey**) kuukauden päivästä (**mes dey**).

Persoonapronominit

Panglobishin persoonapronominit ovat:

Persoonat	Yksikkö	Monikko
1.	mi (<i>minä</i>)	wi (<i>me</i>)
2.	tu (<i>sinä</i>)	yu (<i>te</i>)
3.	he (<i>hän</i>)	de (<i>he</i>)

Kaikki persoonapronominit ovat sukupuolineutraaleja panglobishissa. Yksikön kolmannen persoonan pronomini **he** voi tarkoittaa siis miestä, naista tai muunsukupuolista henkilöä.

Yksikön toisen persoonan pronominia **tu** saa käyttää kaikissa tilanteissa puhuteltavan henkilön asemasta ja iästä riippumatta. Panglobishissa on siis

lupa sinutella. Kuitenkin jotkut puhujat saattavat puhutella sanalla **tu** vain perheenjäseniä ja läheisiä ystäviä. Silloin se on käytössä ikään kuin saksan *du*, ranskan *tu*, venäjän *ты* (*ty*) ja hindin *tū*.

Monikon toisen persoonan pronominia **yu** saa aina käyttää yksikön pronominin **tu** sijasta.

Omistusmuodot

Persoonapronominien omistusmuodot muodostetaan lisäämällä perusmuodon perään omistusliite **'s**.

Persoonana	Yksikkö	Monikko
1.	mi's (<i>minun</i>)	wi's (<i>meidän</i>)
2.	tu's (<i>sinun</i>)	yu's (<i>teidän</i>)
3.	he's (<i>hänen</i>)	de's (<i>heidän</i>)

Kysyvät pronominit

wa mikä

hu kuka

hu's kenen

Osoittavat pronominit

Määräisiä artikkeleita käytetään osoittavina pronomineina:

da tämä, tuo

di nämä, nuo

Koska ne eivät erottele lähellä ja kaukana olevia kohteita, niitä voi tarkentaa sanoilla **hir** (*tässä*) ja **der** (*tuolla*).

da hir haus = tämä talo (tässä)

di hir haus = nämä talot (tässä)

da der haus = tuo talo (tuolla)

di der haus = nuo talot (tuolla)

Verbit

Panglobishin verbit ovat taipumattomia. Ne eivät siis taivu esim. persoona-, aika- tai tapamuodoissa. Verbs are not conjugated at all.

Persoonan ilmaiseminen

Persoonaa ilmaistaan subjektina olevalla persoonapronominilla tai substantiivilla.

mi love tu. - Minä rakastan sinua.

wi love yu. - Me rakastamme teitä.

he love tu. - Hän rakastaa sinua.

Kun substantiivi on subjektina, sen ja verbin välissä on yleensä ajan partikkeli.

Jorje is love Mari. - Jorje rakastaa Mariaa.

tri siste is love un man. - Kolme siskoa rakastavat yhtä miestä.

Ajan ilmaiseminen

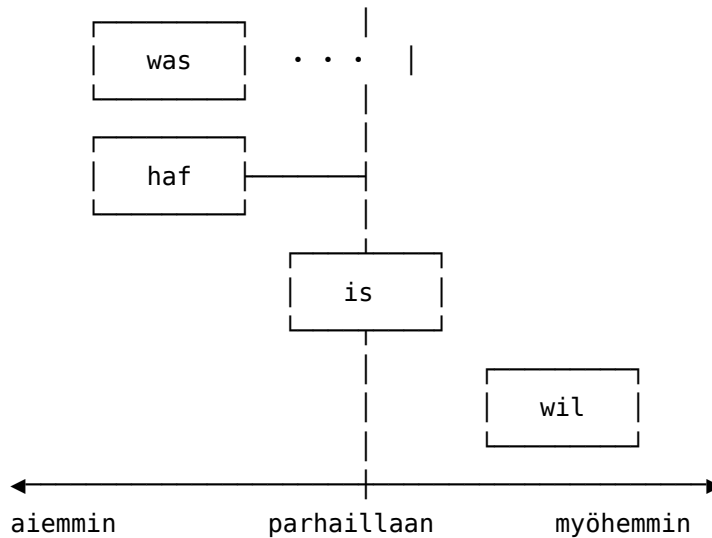
Panglobishissa verbeillä ei yleensä osoiteta ajankohtaa, joten aikamuodot, kuten preesens, imperfekti ja futuuri, eivät kuulu sen kielioppiin. Sen sijaan ajankohdan ilmaisemiseksi käytetään aikaa osoittavia sanoja, kuten **laste dei** (edellisenä päivänä), **nexte dei** (seuraavana päivänä), ja **nau** (nyt).

Panglobishissa verbeihin yleensä liittyy aspektin merkitys, joka osoittaa verbin ajallista etenemistä. Panglobishin aspektit ovat:

- Jatkuva aspekti (**is**) ilmaisee että toiminta on parhaillaan meneillään ja se on vielä kesken.
- Päätyneet aspektit
 - Vaikuttava aspekti (**haf**) osoittaa päättynyttä toimintaa, joka yhä vaikuttaa puheena olevaan hetkeen.
 - Koettu aspekti (**was**) osoittaa päättynyttä toimintaa, joka ei enää vaikuta puheena olevaan hetkeen.
- Tuleva aspekti (**wil**) osoittaa että toiminta toteutuu myöhemmin.

Alla oleva kaavio kuvaa sitä, mikä on aspektien ajallinen suhde puheena olevaan hetkeen eli kertomuksen "tähän hetkeen".

Kaavio. Aspektit suhteessa puheena olevaan hetkeen.

Jatkuva aspekti

Jatkuva aspekti osoittaa, että toiminta on parhaillaan meneillään ja se on vielä kesken. Sen merkinä on verbin edellä oleva partikkeli **is**. Se vastaa suomen olla-verbin ja ma-infinitiivin inessiivin muodostamaa rakennetta.

Sara is vide da TV. - Sara on katsomassa TV:tä.

wi is vizite yu's lande. - Me olemme vierailemassa teidän maassanne.

Huom! Normaalisti olla-verbin aspektimuodon **is bi** sijasta voi käyttää pelkästään sanaa **is**.

Sara is mi's frende. - Sara on minun ystävä.

wi is in London. - Me olemme Lontoossa.

Koettu aspekti

Koettu aspekti osoittaa päättynyttä toimintaa, joka ei enää vaikuta puheena olevaan hetkeen. Sen merkinä on verbin edellä oleva partikkeli **was**.

mi's mama was vizite da Kanada tri ves. - Minun äiti vieraili Kanadassa kolme kertaa (mutta hän ei enää ole siellä).

mi was luze mi's chabi laste dei - Minä hukkasin avaimeni eilen (mutta ne eivät ole enää hukassa).

Yulia was bi mi's frende fo ten yer. - Julia oli minun ystäväni kymmenen vuotta (mutta ei ole enää.)

Vaikuttava aspekti

Vaikuttava aspekti osoittaa päättynyttä toimintaa, jonka seuraukset vaikuttavat puheena olevaan hetkeen. Sen merkinä on verbin edellä oleva partikkeli **has**.

mi has nou Yulia fo ten yer. - Minä olen tuntenut Julian kymmenen vuotta. (Ja tunnen hänet vieläkin).

he has safare do Kanada. - Hän on matkustanut Kanadaan. (Hän on siellä yhä).

mi has luze mi's chabi! - Minä olen hukannut avaimeni! (Ne ovat yhä hukassa.)

Yulia haf bi mi's frende fo ten yer. - Julia on ollut ystäväni kymmenen vuotta. (Ja on yhä.)

Tuleva aspekti

Tuleva aspekti osoittaa että toiminta toteutuu myöhemmin.

The future aspect describes that the situation will probably take place after the time under consideration. Sen merkinä on verbin edellä oleva partikkeli **wil**.

wi wil toke da Panglobish. - Me tulemme puhumaan panglobishia.

mi wil bi yu's frende. - Minä tulen olemaan sinun ystäväsi.

Olla-verbi

Panglobishin olla-verbi **bi** osoittaa samuutta (esim. "Hän *on* Maria"), joukkoon kuulumista (esim. "Kissa *on* eläin"), ja ominaisuutta (esim. "Taivas *on* sininen").

Panglobishissa, **bi** on ihan tavallinen taipumaton verbi. Se ei siis ole epäsäännöllinen toisin kuin monissa kielissä. Aspektin merkitsijöitä käytetään olla-verbin **bi** kanssa.

mi is bi hapi. - Minä olen onnellinen.

mi haf bi hapi. - Minä olen ollut onnellinen.

mi was bi hapi. - Minä olin onnellinen.

mi wil bi hapi. - Minä tulen olemaan onnellinen.

Kuitenkin on tavallista, että **bi** jätetään pois jatkuvan ja koetun aspektin yhteydessä. Joten sanaa **is** käytetään tavallisesti sanojen **is bi** sijasta ja sanaa **was** sanojen **was bi** sijasta.

mi is hapi. - Minä olen onnellinen.

mi was hapi. - Minä olin onnellinen.

Huomaa, että verbi **bi** ei taivu myöskään persoonissa, vaan yhtä ja samaa muotoa käytetään kaikissa persoonissa.

mi is (bi) hapi. - Minä olen onnellinen.

wi is (bi) hapi. - Me olemme onnellisia.

tu is (bi) hapi. - Sinä olet onnellinen

yu is (bi) hapi. - Te olette onnellisia.

he is (bi) hapi. - Hän on onnellinen.

de is (bi) hapi. - He ovat onnellisia.

Infinitiivi

Infinitiivimuodossa verbiä käytetään substantiivina. Apuverbi **du** merkitsee sitä seuraavan verbin infinitiiviksi.

du bi - olla

du now - tietää

du love - rakastaa

Kuva: Freepik

Infinitiivi voi toimia lauseen subjektina ja objektina.

mi love du yam. - Minä rakastan syödä/syömistä.

du yam is gude. - Syöminen on hyvä.

du yam is du joy. - Syöminen on nauttimista. (Syödä on nauttia.)

Substantiivilauseke voi täydentää infinitiivimuotoista verbiä.

du yam un apel - syödä omena

du love da live - rakastaa elämää

is gude du love da live. - On hyvä rakastaa elämää.

Infinitiivin merkitsijää ei käytetä apuverbien kanssa.

mi wan gow. - Minä haluan mennä.

mi kan gow. - Minä voin mennä.

wi mus gow. - Meidän täytyy mennä.

yu mey gow. - Te saatte mennä.

Toisinaan infinitiivin käytölle on vaihtoehtoisia rakenteita. Esimerkiksi, verbin sisältävä adjektiivi voi sisältää tekemistä ilmaisevan sanan ilman **du**-partikkelia.

un pley izi gitare - helpposoittoinen kitara

un izi du pley gitare - helposti soitettava kitara

Verbiketju

Kaksi tai useampia verbejä voidaan ketjuttaa yhteen, jolloin ne muodostava yhden predikaatin, joka kertoo samasta subjektista.

mi yam un pay. - Minä syön piirakan.

mi gow yam un pay. - Minä menen syömään piirakkaa.

mi kan gow yam un pay. - Minä voin mennä syömään piirakkaa.

mi wan kan gow yam un pay. - Minä haluan voida mennä syömään piirakkaa.

Sanojen johtaminen

Nollajohto

Nollajohto on sananmuodostuksen tapa, jossa sanaa käytetään uuden sanaluokan tehtävässä sellaisenaan eli ilman ulkoisesti näkyvää osoitinta sanaluokan vaihdoksesta. Panglobishissa se on hyvin yleistä. Itse asiassa suurin osa sanoista ei kuulu mihinkään määrättyyn sanaluokkaan, vaan sanaluokka määräytyy sen perusteella, mikä tehtävä sanalla on lauseessa.

Esimerkiksi sana **blanke** voi toimia niin adjektiivina 'tyhjä', substantiivina 'tyhjä' kuin verbinä 'tyhjentää'.

yu have som blanke papir, no? - Onko sinulla tyhjää paperia?

give mi un blanke! - Annan minulle yksi tyhjä!

yu mus blanke da texte. - Sinun täytyy tyhjentää teksti.

Samaten sana **skribe** voi toimia niin verbinä 'kirjoittaa', substantiivina 'kirjoitus' kuin adjektiivina 'kirjoitettu, kirjallinen'.

mi skribe un letre. - Minä kirjoitan kirjettä.

un letre is un skribe misaje. - Kirje on kirjoitettu viesti.

mi love yu's skribe. - Minä rakastan teidän kirjoituksianne.

Yhdyssanat

Sanoja saa yhdistää panglobishissa vapaasti ilmaisemaan uusia asioita. Yhdyssanan viimeinen osa on tärkein, ja sitä edeltävät sanat vain täydentävät sen merkitystä.

Esimerkiksie, **eskribe meza** on eräänlainen pöytä, nimittäin kirjoituspöytä. Samaten, **kristal klare** = kristallinkirkas, **love lete** = rakkauskirje, **kafe kupe** = kahvikuppi.

Yhdyssanat voidaan kirjoittaa yhteen tai erikseen. Erityisesti vakiintuneet yhdyssanat on tapana kirjoittaa yhteen. Esimerkiksi, sana *demokratia* kirjoitetaan yleensä **demekratie** eikä **deme kratie**.

Etu- ja jälkiliitteet

Etu- ja jälkiliitteet ovat hyvin hyödyllisiä ja ne tekevät kielestä paljon kätevämmän. Yleisimmät liitteet luetellaan alla. Osa liitteistä on itse asiassa tavallisia sanoja, joita voi käyttää myös itsenäisinä, mutta useimmat ovat aitoja liitteitä, jotka eivät toimi itsenäisinä sanoina.

Etuliitteet

a- 'tykö, itseensä' :

cepe 'ottaa' → **acepe** 'ottaa itselleen, hyväksyä'

lige 'sitoa' → **alige** 'sitoutua, liittoutua'

an- :

vastakohta, epä-:

hapi 'onnellinen' → **anhapi** 'onneton'

juste 'oikeudenmukainen' → **anjuste** 'epäoikeudenmukainen'

human 'ihminen' → **anhuman** 'epäihminen'

de- 'pois, erilleen' :

cepe 'ottaa, napata' → **decepe** 'ottaa pois, poistaa'

duce 'johtaa' → **deduce** 'johtaa pois, dedusoida'

parte 'osa' → **departe** 'erottaa, osittaa erilleen'

di- 'tehdä tai toimia päinvastoin' :

strute 'rakentaa, koota' → **distrute** 'tuhota, purkaa'

kode 'koodata' → **dikode** 'dekoodata, purkaa koodi'

kovre 'peittää' → **dikovre** 'ottaa esiin'

krese 'kasvaa' → **dikrese** 'kutistua'

ex 'ulos' :

cepe 'ottaa, napata' → **excepe** 'ottaa pois, poislukea'

jete 'heittää' → **exjete** 'heittää ulos'

in- 'sisään' :

jete 'työntää' → **injete** 'työntää sisään, ruiskuttaa sisään'

kluze 'sulkea' → **inkluz** 'sulkea sisään, ottaa mukaan'

kon- 'yhdessä, yhteen' :

strute 'rakentaa' → **konstrute** 'rakentaa, panna kokoon'

werke 'työskennellä' → **konwerke** 'tehdä yhteistyötä'

mes- 'väärin' :

uze 'käyttö' → **mesuze** 'väärinkäyttö'

non- 'puute, ei-' :

dewiste 'teisti, jumalaapelkäävä' → **nondewiste** 'ateisti, jumalaton'

sence 'järki' → **nonsense** 'järjettömyys'

tabakiste 'tupakoiija' → **nontabakiste** 'tupakoimaton'

pos 'jälkeen' :

gere 'sota' → **posgeral** 'sodanjälkeinen'

poze 'panna, asettaa' → **pospoze** 'panna jkn jälkeen'

pre- 'ennen, aiemmin' :

dite 'kertoa'

→ **predite** 'kertoa edeltä, ennustaa'

vide 'nähdä' → **previde** 'nähdä edeltä, aavistaa'

pro- 'eteen, esiin' :

poze 'panna, asettaa' → **propoze** 'panna ehdolle'

voke 'kutsua' → **provoke** 'kutsua esiin'

re- 'takaisin' :

ate 'toimia' → **reate** 'toimia takaisin, reagoida'

turne 'kääntyä' → **returne** 'kääntyä takaisin'

ri- 'toistaa, tehdä uudelleen' :

du 'tehdä' → **ridu** 'tehdä uudelleen'

forme 'muovata' → **riforme** 'muovata uudelleen, reformoida'

Jälkiliitteet

-al 'asiaan liittyvä, -linen' :

nacia 'kansa' → **nacial** 'kansallinen'

socia 'yhteisö' → **social** 'yhteisöllinen, sosiaalinen'

universe 'kaikkeus' → **universal** 'kaikkeaa koskeva, universaali'

-an 'johonkin kuuluva, jäsen, asukas' :

Amerika 'Amerikka' → **Amerikan** 'amerikkalainen'

Italie 'Italia' → **Italian** 'italialainen'

Rusie 'Venäjä' → **Rusian** 'venäläinen, venäjänmaalainen'

hume 'maa-aines' → **human** 'maasta tehty, tomumaja' ja, *siitä johdettuna*, 'ihminen'

-ate 'toimia' :

rote 'pyörä' → **rotate** 'pyöriä'

formule 'kaava' → **formulate** 'kaavailla, muotoilla'

-ation 'toiminta' :

rote 'pyörä' → **rotation** 'pyöräminen, pyöräinti'

-er 'tekijä, -ja' :

helpe 'auttaa' → **helper** 'apulainen, avustaja'

beke 'leipoa' → **beker** 'leipuri'

-erie 'työpaikka' :

beker 'leipuri' → **bekerie** 'leipomo'

-ete 'pienennys, pikku-' :

cigare 'sikari' → **cigarette** 'savuke'

-ful 'täysi, runsas, -kas' :

helpe 'apu' → **helpeful** 'avulias, avukas'

-ie 'maa, alue, ala (myös tiedonala)' :

Arabe 'arabi' → **Arabie** 'Arabia'

Itale 'italialainen' → **Italie** 'Italia'

Rus 'venäläinen' → **Rusie** 'Venäjä'

filsofe 'maailmankatsomus, elämänfilosofia' → **filsofie** 'filosofia (tieteenä)'

keme 'kemikaali' → **kemie** 'kemia'

-ife 'tehdä joksikin' :

petre 'kivi' → **petrife** 'kivettää, muuttaa kiveksi'

un 'yksi' → **unife** 'yhdistää'

klare 'selvä, selkeä' → **klarife** 'selventää, selkeyttää, selittää'

-ike 'ominainen, -nen' :

baze 'perusta' → **bazike** 'perus-'

fize 'fysiikka' → **fizike** 'fyysinen'

muze 'muusa' → **muzike** 'muusinen, musiikki'

nuve 'uusi' → **nuvike** 'uusikko, noviisi'

-ime 'enin, superlatiivinen' :

pre 'edessä' → **prime** 'etummais, ensimmäinen'

extre 'ulkona' → **extrime** 'uloin, äärimmäinen'

-ion 'toiminta tai prosessi' :

ate 'toimi, toimenpide' → **ation** 'toiminta'

konsume 'kuluttaa' → **konsumion** 'kulutus, kuluttaminen'

-ish 'kieli' :

English 'englanti'

Eskotish 'skotlanti'

Panglobish 'maailmankieli, panglobish'

-iste 'ajattelu- tai elämäntavan edustaja' :

alkohol 'alkoholi' → **alkoholiste** 'alkoholisti, juoppo'

komun 'yhteinen' → **komuniste** 'kommunisti, yhteisomistuksen kannattaja'
pacife 'rauhottaa' → **pacifiste** 'pasifisti, rauhankannattaja'
tabake 'tupakka' → **tabakiste** 'tupakoitsija'

-isme 'ajattelu- tai elämäntapa, -ismi' :

alkohol 'alkoholi' → **alkoholisme** 'alkoholismi, juoppous'

komun 'yhteinen' → **komunisme** 'kommunismi, yhteisomistuksen aate'

pacife 'rauhottaa' → **pacifisme** 'pasifismi, rauhankannatus'

tabake 'tupakka' → **tabakisme** 'tupakointi elämäntapana'

-ite 'laatu, -us' :

juste 'oikeudenmukainen, reilu' → **justite** 'oikeudenmukaisuus, reiluus'

sane 'terve' → **sanite** 'terveys'

un 'yksi' → **unite** 'ykseys'

-ive 'taipuvainen' :

ate 'toimia' → **ative** 'toimealias, aktiivinen'

exploze 'räjähtää' → **explozive** 'räjähtävä'

-ize 'varustaa' :

aure 'kulta' → **aurize** 'kullata'

-lis 'puuttuva, -ton' :

helpe 'apu' → **helpelis** 'avuton'

peni 'penni' → **penilis** 'pennitön'

-os 'jotakin omaava tai sisältävä' :

pore 'huokonen' → **poros** 'huokoinen, huokosia sisältävä'

-ure 'tekemisen tulos, tuote tai jaloste' :

korekte 'korjata' → **korekture** 'korjaus'

kulte 'hengenviljely, elämäntavan viljely' → **kulture** 'kulttuuri'

mixe 'sekoittaa' → **mixure** 'sekoitus, mikstuura'

Panglobishin idea

Panglobishin periaatteet

Panglobish on *reilua*. Kaikilla on tasavertainen mahdollisuus oppia puhumaan panglobishia hyvin. Sen on määrä on *suuri tasavertaistaja* — eli sellainen viestintäväline, jota kaikki voivat käyttää samalla tasolla.

Panglobish on *tasapuolisesti maailmanlaajuinen*. Sen sanat on lainattu maailman joka puolelta ja kaikista kulttuureista. Se maailmankieli, joka todella edustaa koko maailmaa!

Panglobish on *käytännöllistä*. Siinä uusiokäytetään asioita, jotka ovat jo valmiiksi kansainvälisiä, kuten latinalainen aakkosto, englannin perussanasto ja kansainvälistä sanastoa kreikan, latinan, sanskritin, kiinan ja arabian kielistä. Tämän ansiosta panglobishia voi käyttää kansainvälisessä viestinnässä heti alusta lähtien.

Panglobish on *yksinkertaista*. Kansainvälisissä kohtaamisissa on parasta käyttää tavallisia sanoja, lyhyitä virkkeitä ja yksinkertaisia ilmaisuja, koska ne ovat paljon tehokkaampia kuin harvinaislaatuiset sanat, polveilevat virkkeet ja monimutkaiset ilmaisut. Puhukaamme siis asioista selkeästi!

Panglobish *tuntuu aidolta*. Se on kuin englannin kadonnut sukulaiskieli, joka muistuttaa paljon englantia mutta on kuitenkin samalla aivan omanlaisensa. Tässä suhteessa se muistuttaa englannin todellisia lähisukulaisia (kuten saksan, hollannin, afrikaansin ja skandinavian kielet) ja englannista syntyneitä kieliä (kuten Jamaikan, Singaporen ja Nigerian englannit).

Tasaisesti maailmanlaajuinen

Panglobish on tasapuolisesti maailmanlaajuinen, Sen sanasto perustuu maailman puhutuimpiin kieliin, jotka edustavat kaikkia maanosia ja kulttuureita.

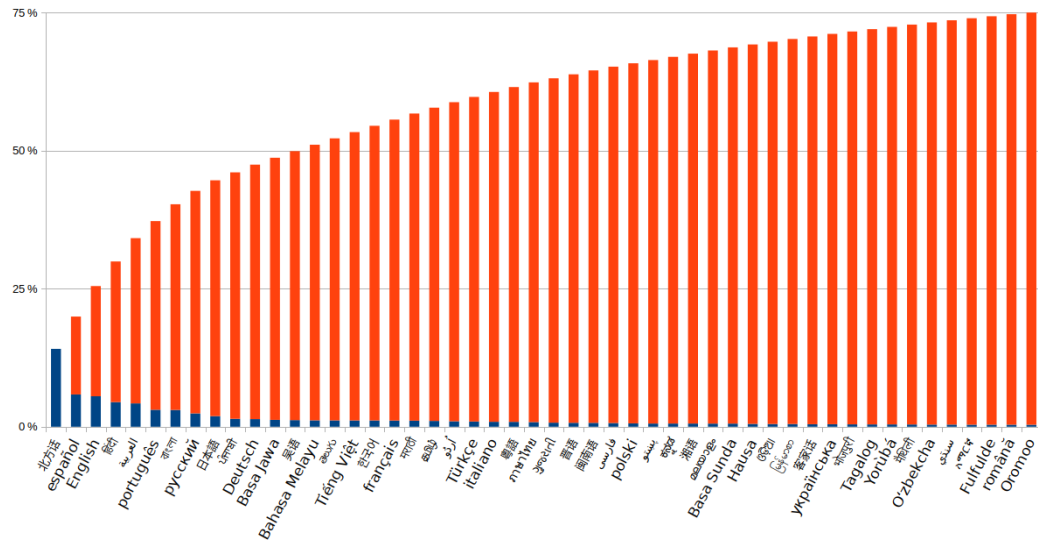
Kaikkia maapallolla puhuttuja kieliä ei ole kuitenkaan otettu mukaan. Voiko panglobish sitten olla todella maailmanlaajuinen ja todella reilu? Kyllä voi.

Alla olevassa kaaviossa näytetään maailman 50 puhutuimman kielen kasautuva jakauma. Kaavio kertoo että

- 25 prosenttia maailman väestöstä puhuu kolmea suurinta kieltä
- 50 prosenttia eli puolet puhuu 13 suurinta kieltä
- 75 prosenttia puhuu 50 suurinta kieltä.

Loput kielet - joita on yli 6000! - jäävät kaavion ulkopuolelle. Kumulatiivinen käyrä, joka nousee jyrkästi alussa, tasaantuu lähes vaakasuoraksi viivaksi kun se lähestyy vähiten puhuttua kieltä, jota puhuu vain kourallinen ihmisiä.

Kaavio osoittaa että *tietyn pisteen jälkeen* vielä yhden kielen lisääminen ei tekisi yhteisestä kielestä juuri sen kansainvälisempää kuin se jo on. Esimerkiksi, jos 51. kieli lisättäisiin ensimmäisten 50 jatkoksi, kokonaiskattavuus kasvaisi 75,07 prosentista 75,43 prosenttiin. Korotus olisi vaivaiset 0,36 prosenttia! 51. kielen puhujat olisivat ehkä tyytyväisempiä, mutta loppujen kielten puhujat, joita olisi vielä muhkeat 24,24 % maailman väestöstä, eivät kostuisi siitä mitään.

Kaavio. 50 puhutuimman kielen äidinkielisten puhujien osuus maailman väestöstä.

Käytännöllinen ja hyödyllinen

Panglobish on tarkoitettu olemaan hyödyllinen tosielämässä. Sen yleisimmät sanat ja ilmaukset muistuttavat englantia, joten voit puhua sitä saman tien esim. hotelleissa, kaupoissa, takseissa, lentokentillä ja rautatieasemilla ja voit lukea tienviittoja ja erilaisia kylttejä ja opasteita ulkomailla. Juju on yksinkertainen: sinä puhut panglobishia ja toiset puhuvat englantia. Se toimii!

Panglobish on myös käytännönläheinen kieli. Sinulla on lupa käyttää kaikkia keinoja tullaksesi ymmärretyksi. Elekieli on tärkeää. Saat myös käyttää muiden kielten sanoja osana panglobishia. Se toimii, koska panglobishissa ei ole häiritseviä taivuksia. Ulkomaalainen voi kysyä esimerkiksi **wer is da "ravintola"?** ja suomalainen voi kysyä esimerkiksi Kiinassa **wer is da "fan**

dien”? Joka tapauksessa on tärkeämpää päästä ravintolaan kuin puhua virheetöntä panglobishia, eikö totta?

Panglobish ei ole pienen kerhon tai lahkon salainen kieli. Se on avoin kaikille! On tärkeämpää onnistua keskustelemaan muiden kanssa kuin varjella kielen kuviteltua “puhtautta”.

Panglobish vastaan englantia

Tässä kirjoituksessa verrataan Panglobishia englanttiin. Tarkoituksena on osoittaa, miksi Panglobish olisi englantia parempi välikieli silloin, kun ihmisillä ei ole muuta yhteistä kieltä. Meillä ei ole mitään englantia vastaan, mutta me vastustamme sen asemaa globaalina välikielenä. Englanti kelpaa hyvin kansalliseksi kieleksi ja se voi edelleen toimia sellaisten maiden välisenä kielenä, joissa englantia on virallinen kieli.

Onko Panglobish vain englannin huono jäljitelmä?

Panglobish on paljon muutakin kuin vain englannin jäljitelmä.

Englantia on germaaninen kieli eli se on sukua muille germaanisille kielille, jotka muistuttavat englantia monin tavoin, mutta silti ne ovat itsenäisiä ja omaehtoisia kieliä. Katsokaamme esimerkiksi alla olevaa lausetta englanniksi ja muilla germaanisilla kielillä (lähde: Quora).

Englantia	I am the son of my father and my mother.
Skotti	A am the son o ma faither an ma mither.
Hollanti	Ik ben de zoon van mijn vader en mijn moeder.
Afrikaans	Ek is die seun van my pa en my ma.
Saksa	Ich bin der Sohn meines Vaters und meiner Mutter.
Jiddish	Ikh bin der zun fun mayn foter un mayn muter.
Tanska	Jeg er søn af min far og min mor.
Norja	Jeg er sønnen til faren min og moren min.
Ruotsi	Jag är son till min far och min mor.
Islanti	Ég er sonur föður míns og móður minnar.
Panglobish	mi is da boi of mi’s patre en mi’s matre.

Panglobishin kielellä tämä sama lause muistuttaa jossakin määrin *_kaikkia germaanisia kieliä*. Voisi jopa sanoa, että Panglobish on lähempänä afrikaansia kuin englantia. Englanti ei siis ole erityisasemassa Panglobishiin nähden.

Panglobish on itsenäinen kieli, joka muistuttaa vahvasti germaanisia kieliä, kuten englantia, saksaa ja hollantia, mutta se muistuttaa myös romaanisia kieliä kuten italiaa, espanjaa, portugalia ja ranskaa, ja vähemmässä määrin myös muita kieliä. Se on siis itsenäinen kieli ja osa suurta maailmanlaajuista kielten verkostoa.

Nyt kun tämä matkimisasiä on selvitetty, jatkakaamme haastajan, Panglobishin, vertaamista tarkemmin maailman tämän hetken mahtavimpaan kieleen, englantiin.

Pääkohdat

Englanti	vs	Panglobish
Länsimainen		Gloaali
Monta standardia (Britannia, Yhdysvallat, Intia, jne.)		yksi standardi
Hyvin epäsäännöllinen kirjoitustapa		Säännöllinen kirjoitus
Epäsäännöllinen painotus		Säännöllinen painotus
12 vokaalia ja 24 konsonanttia		6 vokaalia ja 21 konsonanttia
n. 200 epäsäännöllistä verbiä: speak, spoke, spoken		Vain säännöllisiä verbejä
Verbitaivutusesim. talk, talks, talked		Taipumattomat verbit
Substantiivitaivutusone life, two lives		Taipumattomat substantiivit
Adjektiivitaivutus good, better, best		Taipumattomat adjektiivit
Valtava sanasto		Suppea sanasto
Paljon samaa tarkoittavia sanoja		Vähän samaa tarkoittavia sanoja
Sanojen johtaminen monimutkaista ja epäsäännöllistä		Simple and regular word building
Vaihteleva sanajärjestys esim. kysymyksissä		Yksi vakio sanajärjestys

Miksi englantia ei ole hyvä maailmankieli?

Puhujat ovat epätasavertaisessa asemassa

Kansainvälinen viestintä on parhaimmillaan silloin, kun osallistujat kohtaavat puolivälissä. Englannin kohdalla tämä ei toteudu. Englannin äidinkielisten puhujien ei tarvitse nähdä yhtään vaivaa, mutta kaikki muut joutuvat tekemään kaikkensa, että he osaisivat englantia hyvin. Englannin opiskeleminen on työlästä ja siihen kuluu monta vuotta, mutta silti on liki mahdotonta saavuttaa sellaista osaamisen tasoa, jonka englannin äidinkielisten puhujat saavan ikään kuin synnyinlahjana.

Tämä asiointi on enimmäkseen seurausta maailman historiasta. Britannia onnistui valloittamaan ja alistamaan muuta maailmaa siromaavallan aikana, ja se pani muut kansat puhumaan englantia, herrakieltä. Kun Britannian mahti väheni, myös englantia puhuva Yhdysvallat nousi maailman sotilaalliseksi, taloudelliseksi ja kulttuurilliseksi johtajaksi.

Englannin synnynnäisillä puhujilla on aina etulyöntiasema muihin nähden, koska heidän puhumansa englantia on vertailukohta muille. He puhuvat oikeaa englantia, kun taas muiden puhuma englantia on lähtökohtaisesti väärää ja alempaa. Virheiden tekemistä on mahdotonta välttää.

Englantia on vaikeaa

Englantia on todella vaikea oppia sellaiselle, joka kasvaa muunkielisessä ympäristössä, jossa englantia ei ole yleinen kieli. Englantia puhutaan Pohjoismaissa hyvin sen vuoksi, että se on osa jokapäiväistä elämää mm. musiikin ja television kautta. Sellaisissa maissa, joissa on vahva omakielinen kulttuuri, englantia kuulee paljon vähemmän ja sitä myös osataan huonommin.

Englannissa on paljon vaikeita asioita, joita järkevässä kansainvälisessä kielessä ei tarvitsisi olla. Mihin tarvitaan kahtasataa epäsäännöllistä verbiä? Mihin tarvitaan outoja fraasiverbejä? Esimerkiksi *make up* voi tarkoittaa seuraavia asioita:

- korvata (esim. *I will make up the loss* = Minä korvaan menetyksen)
- keksiä (esim. *He made up a story* = Me keksimme tarinan)
- ehottaa (esim. *I make up my eyes* = Minä meikkaan silmäni)
- päättää (esim. *I made up my mind* = Minä tein päätöksen)

- tehdä sovinto (esim. *They made up after the fight* = Me teimme sovinnon riidan jälkeen)

Miten ne kaikki voi oppia? Järjestä ei ole apua, vaan ne kaikki pitää painaa mieleen yksi kerrallaan. Se on tehoton opiskelumenetelmä, jota pitäisi tarvita vain hyvin harvoin. Valitettavasti englannin kielen opettelussa tarvitaan paljon hyvää muistia ja hyvin vähän loogista ajattelua.

Englanti ei ole sen vaikeampaa kuin muutkaan euroopan kielet. Se on mahdollisesti jopa vähän joitakin helpompi. Hyvän maailmankielen pitäisi olla kuitenkin paljon helpompi.

Englannin kirjoitustapa on sekava

Englannin kirjoitustapa on yksi maailman vaikeimmista. Se on sekä monimutkaista että epäloogista. Sama kirjain voi tarkoittaa tilanteesta riippuen useita eri äännteitä tai jäädä kokonaan ääntymättä.

Miksi näin on päässyt käymään?

- Aakkosten 26 kirjainta ei riitä kattamaan englannin noin 36 äännettä.
- Vieraskieliset valloittajat (viikingit, roomalaiset ja Ranskan normannit) jättivät omat jälkensä englannin oikeinkirjoitukseen.
- Oikeinkirjoitus jäi jälkeen puhutun kielen muuttuessa. Monet sanat kirjoitetaan yhä samalla tavalla kuin keskiajalla.
- Englantiin on lainattu paljon sanoja muista kielistä - kirjoitusasua muuttamatta!

Oikeinkirjoituksen epäsäännöllisyyksiä on liikaa tässä lueteltavaksi, mutta tässä on muutama riimi vertailtavaksi: one - won, two - too - to, four - for - fore, eight - ate - great. Lisää esimerkkejä on Gerard Nolst Trenitén humoristisessa runossa *The Chaos*.

Panglobish sen sijaan on säännöllinen kieli. Jokainen kirjain tai kirjainyhdistelmä äännetään aina samalla tavalla. Kun kuulet sanan, osaat aina kirjoittaa sen oikein, ja kun luet sanan, osaat aina ääntää sen oikein.

Lisäksi panglobishin kirjoitustapa on hyvin samanlainen kuin monissa muissa kielissä. Voisi jopa sanoa, että se on kansainvälinen standardi.

Kun verrataan esimerkiksi "nature" -sanan kirjoitusasua ja ääntämystä Euroopan kielissä ja panglobishissa, huomataan että panglobishin ääntämys

on paitsi tavanomainen myös selkeä.

Kieli	Kirjoitusasu	Äänneasu
Englanti	nature	/neɪtʃə/
Ranska	nature	/natyʁ/
Italia	natura	/natura/
Espanja	naturaleza	/naturalesa/
Portugali	natureza	/natureze/
Saksa	Natur	/natuʁ/
Puola	natura	/natura/
Venäjä	натура	/neturə/
Panglobish	nature	/naturə/

Panglobish-suomi-sanasto

Tämä sanasto sisältää panglobishin sanoja ja niiden käännöksiä suomen kielelle. Sanasto on järjestetty aakkosjärjestykseen panglobishin sanojen mukaan.

Jokainen hakusana koostuu panglobishin sanasta tai yhdyssanasta ja sen suomennoksesta. Yhtä suomennosta käytetään silloin, kun sanojen merkitykset ovat lähellä toisiaan tai täsmälleen samoja kummassakin kielessä.

apel - omena

april - huhtikuu

Kun hakusanalle on useampia käännöksiä, yleisin käännös on ensimmäisenä ja sen perässä on sulkeiden sisällä pääkäännöksen merkitystä laajentavia tai tarkentavia käännöksiä.

migre - muuttaa (vaihtaa asuinpaikkaa)

Jos hakusanalla on useampia merkityksiä, niiden käännökset erotetaan puolipisteellä.

voke - kutsua (kuuluttaa; manata)

Yhteen kuuluvat sanat on ryhmitelty luetteloiksi luettelamerkillä <•>. Luettelon sanat perustuvat sen edellä olevaan perussanaan, josta ne on

johdettu tai yhdistelty.

- voke - kutsua (kuuluttaa; manata)
 - vokal - kuuluva
 - vokal son - vokaali (ääntiö)
 - vokation - kutsumus
 - exvoke - kutsua esiin (manata esiin)
 - invoke - kutsua tykö
-

A

achu - aivastaa (atsii)
acinium - aktinium
adres - osoite
adulte - aikuinen
Afganistan - Afganistan
Afrika - Afrikka
aha - oivaltaa (tajuta)
air - ilma
airplane - lentokone
airporte - lentoasema (lentokenttä)
airporte gate - portti lentokentällä
airsfere - ilmakehä
akademia - yliopisto (korkeakoulu, akatemia)
Alaska - Alaska
alkohol - alkoholi

- alkoholiste - alkoholisti (juoppo)

Alonia - Etelä-Ossetia
aluminium - alumiini

- amater - harrastaja (amatööri)

ambaser - lähettiläs
ambasia - suurlähetystö
amen - aamen (totisesti)
Amerika - Amerikka
amerikium - amerikium
Andora - Andorra
Angola - Angola

antene - tuntosarvi
Antigua - Antigua
Antigua en Barbuda - Antigua ja Barbuda
apel - omena
Aphazia - Abhaasia
april - huhtikuu
arde - maa (maaperä)
area - ala (pinta-ala)
argentium - hopea
Argentina - Argentiina
argon - argon
arme - ase
armia - armeija (sotaväki)
armari - kaappi
aroma - aromi
arsene - arseeni
arte - taide

- artefete - artefakti (keinotekoinen esine)
- artefetal - keinotekoinen
- artefetal intelige (AI) - tekoäly
- artiste - taiteilija
- Antartike - Antarktis

Artike - Arktis
Aruba - Aruba
Asia - Aasia
astatin - astatiini
ate - teko (toimenpide, akti)

- ater - tekijä (toimija)
- ation - toiminta
- ative - toimelias (aktiivinen)
- ature - teos (tuote)
- interate - olla vuorovaikutuksessa
- interation - vuorovaikutus
- interative - vuorovaikutteinen
- reate - reagoida
- reation - reaktio (vastaliike)

atake - hyökkäys (aggressio)
Athina - Ateena

auguste - elokuu
aurium - kulta
Australia - Australia
• auter - itsenäinen tekijä (auktori)
• autemate - automaattinen (itsetoimiva)
• autematize - automatisoida
• autemovile - itseliikkuva
autum - syksy (syys)
axe - akseli
aye - silmä
aye glas - silmälasit
Azere - Azerbaidžan

B

bachelor - kandidaatti (tutkinto)
badam - manteli
bage - laukku
bagaje - matkatavarat
bagaje porter - laukunkantaja
Bahama - Bahama-saaret
Bahrain - Bahrain
bale - tanssiaiset (bailut)
• balete - baletti
banana - banaani
bande - ryhmä (työryhmä, yhtye, bändi)
baner - lippu
Bangle - Bangladesh
banke - pankki
bar - baari (kapakka)
barium - barium
Barbados - Barbados
Barbuda - Barbuda
Barte - Intia
• debate - väittely (kiista)
baxe - laatikko (rasia, boksi)
bay (bay bay) - hyvästi
baze - perusta (perustus)

baze skole - ala-aste
bebe - vauva
bede - vuode (sänky, peti)
beke - leipoa
• beker - leipuri
• bekeria - leipomo
bele - sota
• belente - sotaakäyvä
• belike - sotaisa
• belikisme - sotaisuus
• rebele - kapinoida
• rebeler - kapinallinen
• rebelion - kapina
Belarus - Valkovenäjä
Belgia - Belgia
Belize - Belize
Benin - Benin
berete - baskeri (baretti)
berilium - beryllium
berkelium - berkelium
Bermuda - Bermuda
bey - läpikäydä (passiivin muodostava verbi)
bi - olla
Bible - raamattu
biche - ämmä
bilete - lappu
biolojer - biologi
biolojie - biologia
bir - olut (kalja)
Bisau Ginea - Guinea-Bissau
bismute - vismutti
blake - musta
bloge (webe loge) - blogi (nettikolumni)
blu - sininen
bluze - paitapusero
bode - keho (ruumis)
bode bilde - kehonrakennus
bode bilder - kehonrakentaja

boi - poika
bol - pallo
Bolgaria - Bulgaria
bombe - pommi
borium - bohrium
boron - boori
Bosnia - Bosnia ja Hertsegovina
bote - vene
botel - pullo
boxe - nyrkkeily
• boxer - nyrkkeilijä
brate - veli
brauze - selaila
• brauzer - selain
brave - rohkea (urhea, uljas)
Brazavile - Brazzaville
Brazavile Kongo - Brazzavillen Kongo
Brazil - Brasilia
bromium - bromi
broshe - harja
brun - ruskea
Brunei - Brunei
Budapesht - Budapest
buke - kirja
bule - pulla tai sämpylä
burge - purilainen
Burkina - Burkina Faso
bus - linja-auto (bussi)
buton - nappi

C

cede - luovuttaa
• excede - luovuttaa ulos
• koncede - tehdä myönnytys
• recede - luovuttaa takaisin
cele - solu
• celelojie - soluoppi

centre - keskus (keskikohta)
Centrafrike - Keski-Afrikan Tasavalta
cepe - ottaa kiinni (napata, kaapata, siepata)
• cepure - sieppaus
• acepe - ottaa vastaan
• excepe - ottaa pois
• intrecepe - siepata välistä
• recepe - ottaa takaisin
• receper - vastaanottaja
• reception - vastaanotto
cerium - cerium
cerebre - aivot
cerebral lobetome - lobotomia
Ceres - Ceres
Cerna Gora - Montenegro
cese - mennä (kulkea, joutua, päästä)
cesium - cesium
• acese - päästä (mennä tykö)
• precese - edeltää (mennä edellä)
• procese - edetä (mennä eteenpäin)
• procesor - prosessori
• recese - taantua (mennä takaisin)
• recesion - taantuma
• sucese - onnistua (mennä hyvin, menestyä)
Chade - Tšad
chalenje - haaste (uhma)
chanje - vaihtaa
• exchanje - vaihtaa pois
• interchanje - vaihtaa päittäin
chante - laulu
chaw - hei (moi, tsau)
chay - tee
Cheske - Tšekki
Chile - Chile
chili - paprika
chize - juusto
chize burge - juustohampurilainen
chokolade - suklaa

Chosen - Korea
ci.tr. - tämä puoli
cientie - tiede
cientike - tiede-
cientike fantase - tieteiskirjallisuus (scifi)
cigare - sikari
cigarete - savuke
cikle - kierros (sykli)
• ricikle - kierrättää
cikle - pyörä (polkupyörä, moottoripyörä)
• cikliste - pyöräilyn harrastaja
citare - sitra (kantele)
• civilade - sivistynyt
• civepedie - kansalaistaito
coy - vihannes
Cuana - Botswana

D

da - määräinen artikkeli yksikössä
da der - tuo
da hir - tämä
dane - jyvä (luoti)
dance - tanssi
Dane - Tanska
danje - vaara
danke - kiitos
darne - moraali
darmstadium - darmstadtium
darte - maa (multa)
daw - tie (tao)
• dawisme - taolaisuus
• dawiste - taolainen
de - he
dee - jumala
• deisme - teismi (jumalusko)
• deiste - teisti
de's - heidän

- andeisme - ateismi
- andeiste - ateisti (jumalankieltäjä)
- debe - olla velkaa
- debite - velka
- debiter - velkoja
- deme - kansa
- demekratie - demokratia
- den - päivä (aamun ja illan välinen aika)
- dente - hammas
- dente brush - hammasharja
- dente paste - hammastahna
- desembre - joulukuu
- desene - piirtää
- desener - piirtäjä
- dey - vuorokausi ("päivä")
- di - määräinen artikkeli monikossa
- di der - nuo
- di hir - nämä
- dinamite - dynamiitti
- diskuse - keskustella
- diskusion - keskustelu
- disprosium - dysprosium
- dite - sanella
- ditater - diktaattori
- ditaterie - diktatuuri
- dition - sanoittaminen (diktio)
- Divehi - Malediivit
- Doiche - Saksa
- dokaje - oppi (doktriini)
- dokente - dosentti
- dolar - dollari
- dome - koti
- domike - koti- (kotoinen)
- domine - isännöidä (hallita, dominoida)
- domination - hallinta (dominointi)
- dominante - hallitseva
- dominer - isäntä
- dominia - hallinta-alue (hallintopiiri, dominio)

Dominika - Dominika
Dominikan Republike - Dominikaaninen Tasavalta
dorse - selkä
dotre - tytär
drame - näytellä
drame - näytelmä (draama)
• drame skriber - näytelmäkirjailija (dramaturgi)
• dramal - draamallinen (teatraalinen)
• dramer - näyttelijä
due - kaksi (2)
• dual - kaksinainen (duaali)
• dual vokal - diftongi (kaksoisääntiö)
• dualite - kaksinaisuus (duaalisuus)
• duple - tupla (kaksinkertainen)
dubnium - dubnium
• posproduce - jälkituotanto
dunia - maailma
dushe - suihku

E

einsteinium - einsteinium
Eire - Irlanti
eite - kahdeksan (8)
eletre - sähkö
• eletre kar - sähköauto
• eletre poste (e-poste) - sähköposti
eletre skuter - sähköpotkulauta
• eletrike - sähköinen
• eletrelojie - sähköoppi (elektroniikka)
eme - elementti (yksinkertaisin yksikkö)
en - ja
en citre (ec.) - ja niin edelleen (jne.)
ende - loppu
Englande - Englanti
erbium - erbium
Eritria - Eritrea
Espania - Espanja

Espanish - espanjan kieli
este - itä
Estia - Viro (Eesti)
Este Timor - Itä-Timor
Estiopia - Etiopia
euro - euro (€)
Europe - Eurooppa
Europan - eurooppalaiseen
Europan Unia - Euroopan unioni
europium - europium
Europa - Europa (eräs kuu)
evri - joka (jokainen)
ex - ulkona
• extre - ylimääräinen (lisä, ekstra)
• extral - ulkoinen
• extran - vieras (ulkopuolinen)
exemple - esimerkki
ezmurude - smaragdi

F

• facaje - julkisivu (fasadi)
facil - helppo
• facilite - helppous
• difacil - vaikea (hankala)
fain - hieno (fini)
faive - viisi (5)
famile - perhe
fantase - mielikuviutus (fantasia)
fantase leterature - sepite (fiktio)
fantasike - mielikuvituksellinen (fantastinen)
farme - viljellä
• farmer - maanviljelijä
• farmia - maatila
favore - suosia
favorade - suosikki (suosittu)
feble - heikko
februari - helmikuu

federal - federaalinen (federatiivinen)
federalia - liittovaltio (federaatio)
fem - nainen

- femal - naispuolinen (naaras)

fere - pitää jkn (suhtautua)

- disfere - erottaa (pitää erilaisena)
- infere - päätyä johtopäätökseen
- prefere - pitää parempana (pitää etusijalla)
- refere - viitata jhkn

ferium - rauta
fermium - fermium
feste - juhlat (pidot, bileet)
fete - fakta (teko)

- feteria - tehdas
- exfete - vaikutus (teho)
- exfitive - tehokas (tehoava, vaikuttava)
- infete - tartuttaa tauti
- infetion - infektio (tartunta)
- perfete - täydellinen
- figure - hahmo (figuuri)

Fiji - Fidži
Filipine - Filippiinit
Filistin - Palestiina
filme - filmi

- filsofie - filosofia

firme - yritys (firma)
fish - kala
fixe - kiinnittää

- posfixe - loppuliite (jälkiliite)
- prefixe - etuliite (prefiksi)

flerovium - flerovium
reflexe - heijastaa (taittaa takaisin)
reflexion - heijastus
reflexor - heijastin
flor - kukka
fluor - fluori
fol - hölmö (kahjo, hullua)
folie - hölmöys (hulluus)

fone - äänne (fooni)
• foneme - äänne (foneemi)
• fonelot - fonologia (äänneoppi)
for - neljä (4)
forke - haarukka
forme - muoto
francium - frankium
France - Ranska
France Giana - Ranskan Guiana
France krepe - kreppi
Franse Polinesia - Ranskan Polynesia
frate - murtua (särkyä)
fratable - särkyvä
fration - murros (murto-osa)
frature - murtuma
frende - ystävä (kaveri)
from - luota (-sta, -lta)
frute - hedelmä
ful - täysi
• riful - täyttää uudelleen
fun - huvi (hauskuus)
fun parke - huvipuisto
funce - toimia
• funcion - toiminta (funktio)
fute - jalka (jalkaterä)
fute bol - jalkapallo

G

Gabon - Gabon
gadolinium - gadolinium
Galia - Gallia
galium - gallium
galope - laukka
Gambia - Gambia
Gana - Ghana
Ganda - Uganda
gandum - vehnä

garde - vartioida (vahtia)
• gardia - vartio
gas - kaasu
gate - portti
gel - tyttö
game - peli
game - pelaaja
game - tehdä (synnyttää, luoda, aiheuttaa)
• game - tekijä (luoja)
• game - geeni
• game - geneettinen
• game - sukututkimus
• genome - perimä (genomi)
• exgame - ulkosyntyinen
• ingame - sisäsyntyinen (endogeeninen)
Geni - Guernsey
game - sota
• game - soturi (sotilas)
• game - sissisota
• game - sissi (partisaani)
• antigame - sodanvastainen
• posgame - sodanjälkeinen
• pregame - sotaa edeltävä
germanium - germanium
game - opastaa (näyttää tie)
game buke - matkaopas (opaskirja)
game - opas (tiennäyttävä)
gitare - kitara
gitariste - kitaristi
give - antaa
globe - maapallo
• global - maailmanlaajuinen (globaali)
global game (GG) - maailmansota
gol - maali (pelissä)
golfe - golf
golfe kurse - golf-rata
golfer - golfaaja (golfari)
gone - kulma (nurkka)

- diagonal - diagonaalinen (lävistävä)

goton - puuvilla
gow - mennä
Grenada - Grenada
Guadelupe - Guadeloupe
Guam - Guam
Guatemala - Guatemala
Giana - Guyana

H

ha - häh? (täh?)
hafnium - hafnium
haha - nauraa
Haiti - Haiti
halele - ylistää
halo - hei (haloo)
ham burge - hampurilainen
hame - vasara
hande bage - käsilaukku
hapi - iloinen (onnellinen)
harame - kieltää
harte - sydän
has - tapahtuneen tekemisen tunnus
haus - talo
Hawai - Havaiji
Hayake - Armenia
hazine - aarre
he - hän (se)
he's - hänen
helium - helium
Helene - Kreikka
helpe - auttaa (antaa apua)
helpe mi! - Apua! (Auttakaa minua!)
Helsinki - Helsinki
hepate - maksa
hepatitis - maksatulehdus (hepatiitti)
hero - sankari (urho)

- heroike - sankarillinen
- heroine - sankaritar
- heroin - heroiini
- heroiniste - heroinisti
- Hese - Hessen
- hesium - hassium
- hey - hei
- hidre - vety
- hydrargentium - elohopea
- hihi - kikattaa (hihittää)
- hindium - indium
- hobi - harrastus
- hoho - hekottaa (hohottaa)
- hokey - hockey (jäähkiekko)
- holmium - holmium
- Honduras - Honduras
- Hong Gong - Hong Kong
- hope - toivoa
- hor - tunti
- Horvatia - Kroatia
- hotel - hotelli
- hu's - kenen
- hume - multa (humus)
- human - ihminen (tomumaja)
- humanisme - humanismi (ihmisusko)
- humaniste - humanisti
- humanoide - humanoidi (ihmisenkaltainen)
- exhume - kaivaa mullasta (kaivaa haudasta)
- inhume - haudata multa
- hunde - sata

I

idea - idea (aate, ajatus, mielikuva)

- ideal - ideaalinen (ajatuksellinen)
- idealisme - idealismi

if - jos

impere - hallita yksinvaltaisesti

- imperer - keisari
- imperialisme - imperialismi
- imperialiste - imperialisti
- imperia - keisarikunta

in - sisässä (-ssa)
in fete - tosiasiaassa
in sam tem - samaan aikaan (sillä välin)
Indonesia - Indonesia
injener - insinööri
insete - hyönteinen (ötökkä)
intelige - äly

- inteligable - älyttävä (ymmärrettävä)
- inteligal - älyllinen (intellektuaalinen)
- inteligente - älykäs
- inteligentie - älymystö (intelligentsia)

Internet - Internet
interwebe - internet (webbi)
iodium - jodi
Irake - Irak
Iran - Iran
iridium - iridium
is - tapahtuvan tekemisen tunnus
Islande - Islanti
isme - aate (periaate, ismi)
Israel - Israel
Italia - Italia
itis - tulehdus

J

jakete - pikkutakki (jakku)
Jamaika - Jamaika
jan - mietiskely (meditaatio)
jangle - viidakko
januari - tammikuu
jawabe - vastaus
Jayer - Algeria
jele - vankila

Jersi - Jersey
jeste linguaže - viittomakieli
Jibraltar - Gibraltar
Jibuti - Djiboutia
jihade - ponnistella (kamppailla, uurastaa)
• jihadisme - jihadismi
• jihadiste - jihadisti
jinje - inkivääri
jira - juustokumina (jeera)
jobe - tehtävä (homma)
Jove - Jupiter
jovedi - torstai
joven - nuori
joy - ilo (riemu)
junior mide skole - yläaste
june - kesäkuu
Jungo - Kiina
junte - liitos (nivel)
junte lexe - konjunktio (sidesana)
• juntion - liittäminen
• junture - risteys (liittymä)
junte (of oste) - nivel (luiden liitoskohta)
jus - mehu
juste - tarkka (täsmällinen; juuri, just)

K

Kabu Verde - Cabo Verde
kadmium - kadmium
kafe - kahvi
kaiser - keisari (tsaari)
kakau - kaakao
kalium - kalium
Kalale - Grönlanti
kalende - kalenteri
kalifornium - kalifornium
kalkium - kalsium
Kambudia - Kambodja

Kamerun - Kamerun
kamize - paita
kampe - leiri
Kamri - Wales
Kanada - Kanada
kanale - oja (kanava, kanaali)
kanceler - kansleri (kansliapäällikkö)
kanceleria - kanslia
kangaru - kenguru
kape - kaapu
• exkape - paeta (karata)
• exkapisme - eskapismi
kar - kärry (vaunu, auto, jne)
karakte - luonne (temperamentti)
karbe - hiili
karde - kortti
Kartulia - Georgia
karvan - karavaani (saattue)
karwi - kumina
kashe - kassa
kasher - myyjä (kassavirkailija)
kasheria - myyntitiski (kassa)
kate - katkaista (leikata)
Kazakhe - Kazakstan
Keiman - Cayman-saaret
Kenya - Kenia
khan - kaani
Khartum - Khartoum
kimeme - alkuaine
• kimelojer - kemisti
• kimelojie (kimie) - kemia
Kinshasa - Kinshasa
Kinshasa Kongo - Kinshasan Kongo
kioske - kioski
Kipris - Kypros
Kirgizia - Kirgistan (Kirgisia)
Kiribati - Kiribati
kis - suukko (suudelma, pusu)

kiwi - kiivi
klare - selvä (selkeä)
• klarife - selkeyttää (selventää, selvittää)
• klarite - selkeys
klarvide - selvänäkö
klarvider - selvänäkijä
klase - luokka
• klasife - luokitella (kategorisoida)
• klasike - klassinen
klime - ilmasto
• klime chanje - ilmastonmuutos
• klimelojie - ilmastotiede (klimatologia)
klone - klooni (identtinen kopio)
klor - kloori
klube - kerho (klubi)
kobalte - koboltti
kode - koodi
• dikode - purkaa koodi (dekoodata)
koka - koka
Koka Kola - Coca Cola (kokis)
koka te - kokatee
koko - kana
koko ove - kananmuna
kola - koolapähkinä
Kolombia - Kolumbia
kolone - käyttää siirtomaana
• kolonia - kolonia (siirtomaa)
• kolonial - siirtomaa-aikainen
• kolonisme - siirtomaavalta (kolonialismi)
• koloniste - kolonialisti
kolor - väri
kolun - pylväs (pilari)
• kolunar - pylväikkö
Komoro - Komorit
kompane - olla seurana
kompaner - seuralainen (kumppani)
kompania - seurue (yhtiö)
Konakri Ginia - Guinea

koncerte - konsertti
konsume - kuluttaa (hankkia ja käyttää)
konsumer - kuluttaja
konsumion - kulutus
konsumisme (konsumerisme) - konsumerismi
kontate - kosketus (kontakti)
kontinu - jatkaa
• kontinuite - jatkuvuus
kontrole - tarkastaa (tarkistaa, varmistaa)
kopernikium - copernicium
• koraje - sisu
• korajos - sisukas
korne - sarvi
korone - kruunu
korone virus - koronavirus
kosme - avaruus (kosmos)
kosmenaute - kosmonautti (avaruusmatkaaja)
Kosovo - Kosovo
koste - hinta (maksu)
Kosta Rika - Costa Rica
kote - takki
Kotedivuar - Norsunluurannikko
kotribu - myötävaikuttaa
kovre - peittää
• dikovre - paljastaa
krede karde - luottokortti
kreme - kerma
krepe - lätty (räiskäle, pannukakku)
kreperia - kreppikoju
krese - kasvaa (enentyä)
• dikrese - kutistua (vähentyä)
Kriste - kristus (messias)
• Kristie - kristinusko
• Kristia - kristikunta
• kristian - kristitty
kriton - krypton
kritike - arvostelu (arvio, kritiikki)
kritiker - arvostelija (kriitikko)

krizal - kriittinen
krize - kriisi (käännepöhta)
kromium - kromi
krus - risti
krus gere - ristiretki
kuantite - määrä (paljous)
Kuba - Kuuba
kueste - kysyä
kuestion - kysymys
kuku - käki
kulture - kulttuuri
kupe - kuppi (muki)
kupre - kupari
kure - hoittaa (pitää huolta)
kurium - curium
• ankurable - parantumaton
Kuran - koraani
kurse - kurssi (rata, linja)
Kuwaite - Kuwait
kuze - syyte (kanne)
• akuze - syyttää
• akuzative - akkusatiivisija
• exkuze - antaa anteeksi (vapauttaa velasta tai syytteestä)

L

Lagos - Lagos
lande - maa (alue, seutu, valtio)
Lanka - Sri Lanka
lantani - lantaani
larje - leveä (laaja)
laste - viime (viimeisin)
laste dei - eilinen (eilen)
laste yer - viime vuosi (viime vuonna)
Latvia - Latvia
Lau - Laos
lawrencium - lawrencium
• lecente - lupa (lisenssi)

lefte - vasen
lerne - oppia
lerne kurse - kurssi (oppikurssi)
lete - lukea
• leter - lukija
• leterature - kirjallisuus
• leture - lukema
• leture - lukeminen
letre - kirje
lexe - sana
• lexe buke - sanakirja
• lexe liste - sanasto (sanalista)
Libia - Libya
Libanun - Libanon
Liberia - Liberia
• meslide - johtaa harhaan
• meslidge - harhaanjohtava
Lietuva - Liettua
limon - sitruuna
• limonaje - limonadi
lingue - kieli (elin)
• linguaje - kieli (kommunikaatio)
linke - lenkki
liste - lista (luettelo)
litium - litium
lite - pieni (pienesti, vähän)
Litenshtein - Liechtenstein
liter - kirjain
litre - litra
live - elää (olla elossa)
livermorium - livermorium
lobe - lohko (kieleke)
loge - puhua
• logegram - logogrammi (logo)
• logepedie - logopedia (puheterapia)
• dialoge - keskustelu (dialogi)
logu - tallenne (loki)
long - pitkä

lote - erä (satsi, nippu)
love - rakastaa (pitää, tykätä)
• lover - rakastaja
lune - kuu
lunedì - maanantai
lute - ryöstää (ryövätä)
lutecium - lutetium
Luxemburge - Luxemburg
luze - hävitä (menettää, kärsiä tappio)
• luzer - häviäjä

M

ma - äiti (emä)
• matre - äiti
• matria - emämaa (synnyinmaa)
Madagasi - Madagaskar
Madyar - Unkari
magnesium - magnesium
Magribe - Marokko
maidan - kenttä (aukio)
Makau - Macao
Malaisia - Malesia
Malawi - Malawi
Mali - Mali
Malta - Malta
Malvinas - Falklandin saaret
mame - nisä (tissi)
• mamal - nisäkäs
• mamalia - nisäkkäät
man - mies
manal - miespuolinen (uros)
mangan - mangaani
mango - mango
Manin - Manin saari
mantu - täytetty pulla
marche - kävely (marssi)
marke - jälki (merkki)

Marshal - Marshall-saaret
marte - maaliskuu
Marte - Mars
martedi - tiistai
masala - mauste
mashine - kone
master - maisteri (tutkinto)
mate - matekasvi
mate te - mate (matejuoma)
mature - kypsä (aikuinen)
maximal - enimmäis-
maxime - maksimi (enimmäismäärä)
maximize - maksimoida
may - toukokuu
Mayote - Mayotte
medikie - lääketiede
mei bi - ehkä (mahdollisesti)
meitnerium - meitnerium
memo - muistio (muistilappu)
memore - muisti
mene - tarkoitus (arvo)
• da mene of live - elämän tarkoitus
mendelevium - mendelevium
meninge - aivokalvo
meningitis - aivokalvontulehdus
menu - ruokalista
Merkur - Merkurius
merkurdi - keskiviikko
mes - kuukausi
metal - metalli
metode - keino (menetelmä, metodi)
metre - mitta (koko, määrä)
metrer - mittari
Mexiko - Meksiko
mey - saada (olla sallittua tai mahdollista)
mi - minä
mi's - minun
mide noche - keskiyö (puoliyö)

mide skole - yläaste ja lukio
migre - muuttaa (siirtyä)
• migrion - muutto (migraatio)
• exmigre - muuttaa pois (emigroitua)
• inmigre - muuttaa maahan
Mikronesia - Mikronesia
milion - miljoona
milke - maito
• minimal - vähimmäis-
• minimalisme - minimalismi
• minime - minimi (vähimmäismäärä)
• minimize - minimoida
• ministrer - ministeri
• ministria - ministeriö
minute - minuutti
mire - ihmetellä
• mirable - ihmeteltävä
• miraje - kangastus
• mirekul - ihme
• mirekulos - ihmeellinen
• miror - peili
• amire - ihailla
mise - lähettää
• misaje - viesti
• mision - lähetys
• misioner - lähetti (lähetysaarnaja)
• konmisia - komission (komitea)
• trasmise - välittää (siirtää, lähettää)
• trasmiser - lähetin
• trasmision - välitys (siirtäminen, lähetys)
Misre - Egypti
mitre - metri
Moldova - Moldova
moliden - molybdeeni
momente - hetki (kotva)
mone - raha
• mone bilete - seteli
• monete - kolikko

Monako - Monaco
Mongolia - Mongolia
monte - vuori (mäki)
mor gude - parempi
Moris - Mauritius
morte - kuollut (vainaa)
• mortal - kuolevainen
• mortife - kuolettaa (tappaa)
• posmortal - kuolemanjälkeinen
moskvium - moscovium
Moskva - Moskova
• moter - moottori
• motion - liikunta (liikkuminen)
• motive - vaikutin (motiivi)
motor skuter - moposkootteri
move - liikkua
• movable - liikuteltava
• movile telefon - matkapuhelin
Mozambique - Mosambik
muche - paljon
• multiple - moninkertainen
Muritania - Mauritania
mus - täytyä (olla pakko)
muskul - lihas (muskeli)
muzike - musiikki
muziker - muusikko (soittaja)
mwa - muisku (suudelma)
Myanma - Myanmar (Burma)

N

nace - kansa (väki)
• nacia - kansakunta
• nacial - kansallinen
• nacial socialisme - kansallissosialismi
• nacionite - kansallisuus
• internacional - kansainvälinen
Naijiria - Nigeria

nain - yhdeksän
name - nimi
Namibia - Namibia
nase - nenä
• nature - luonto
• posnatal - syntymän jälkeinen
• prenatal - syntymää edeltävä
natre - natrium
Nauru - Nauru
naw - nyt
Nederlande - Alankomaat (Hollanti)
nefre - munuainen
nefritis - munuaistulehdus (nefriitti)
nekre - ruumis (vainaja)
• nekreliste - kuolinluettelo
• nekreloge - muistosanat (muistopuhe, muistokirjoitus)
• nekretome - ruumiinavaus (obduktio)
neodimium - neodyymi
neon - neon
Nepal - Nepal
neptunium - neptunium
Neptune - Neptunus
Nevis - Nevis
nexte dei - huomina (huomenna)
nexte yer - ensi vuonna
nihonium - nihonium
Nijer - Niger
Nikaragua - Nikaragua
nikel - nikkeli
niobium - niobium
Nipon - Japani
Transnistria - Transdnistria
nitre - typpi
Niwe - Niue
no - ei
no ting - ei mitään
no won - ei kukaan
no wori - älä huoli

nobelium - nobelium
 noce pote - potta
 noche - yö
 noche mode - yömoodi
 nonsense - hölynpöly (järjettömyys, mielettömyys)
 Norfolk - Norfolkkin saaret
 Norge - Norja
 norme - normi

- normal - normaali (tavallinen)
- normalite - normaalius
- annormal - epänormaali
- paranormal - paranormaali (normaalista poikkeava)

 norte - pohjoinen
 Norte Cosen - Pohjois-Korea
 Norte Eire - Pohjois-Irlanti
 Norte Kipris - Pohjois-Kypros
 Norte Makedonia - Makedonia
 Norte Somali - Somalimaa

- nosisme - gnostilaisuus
- nosiste - gnostilainen
- annose - ohittaa (olla tuntematta tai välittämättä)
- annosante - tietämätön
- annosisme - agnostismi
- annosiste - agnostikko
- dianose - diagnoosi
- konnose - tuntea
- konnosante - tietoinen
- konnosion - tajunta (kognitio)
- rikonnose - tunnistaa
- rikonnosion - tunnistaminen
- pronose - ennuste (prognoosi)

 note - huomio (kommentti, merkintä)
 novembre - marraskuu
 now - tietää (tuntea)
 nowaje - tieto (tietämys)
 numbe - lukumäärä (luku, numero)
 nunce - ilmoittaa
 nuve - uusi

- nuvaje - uutuustuote
 - nuvite - uutuus
- Nuve Kaledonia - Uusi-Kaledonia
 Nuve Zilande - Uusi-Seelanti

O

- office - virka (virka-asema)
- oficer - virkailija (virkamies)
 - officia - toimisto (konttori)
- oganeson - oganesson
 oke - hyväksynä (okei)
 Olande - Ahvenanmaa (Oolanti)
 Oman - Oman
 open - auki (avoin)
 opine - olla mieltä
 opinion - mielipide (näkemys)
 or - tai (vai)
 oranje - appelsiini
 oranje kolor - oranssi
 orige - alkuperä
- origal - alkuperäinen
- orige punte - origo (nollapiste)
 Oromo - Oromia
 osmium - osmium
 oste - luu
 osteoporosite - luukato (osteoporoosi)
 Ostria - Itävalta
 ote - suosia (pitää parempana)
- otime - optimi (paras)
 - otimal - optimaalinen
 - otimisme - optimismi
 - otimiste - optimisti
 - otion - optio (preferenssi)
 - otional - valinnainen (optionaalinen)
- otobre - lokakuu
 otre - toinen (muu)
- otrisme - altruismi

ove - muna

• oval - elliptinen (munanmuotoinen, ovaali)

ove cele - munasolu

oxe - happi

P

pa - isi

• patre - isä

• patria - isänmaa

• expatrian - ekspatriaatti (maastamuuttaja)

• konpatrian - maanmies

• repatriate - kotouttaa (palauttaa isänmaahan)

pace - rauha

pacifisme - rauhanaate (pasifismi)

pacifiste - pasifisti

paje - sivu (kirjassa)

pake - pakkaus

pakete - paketti

paladium - palladium

Palau - Palau

panafrikan - panafrikkalainen

panamerikan - panamerikkalainen

panasian - panaasialainen

pandemie - pandemia

paneuropan - yleiseurooppalainen (paneurooppalainen)

Panglobish - panglobishin kieli

Panama - Panama

pandite - asiantuntija (ekspertti)

panir - rahka

pankreas - haima

pante - housut

pape - mössö

papaya - papaija

Papua Nuve Ginea - Papua Uusi-Guinea

Paraguay - Paraguai

parke - tarha (puisto)

parte - osa (komponentti)

- partaner - partneri (kumppani, osakas)
- partanerie - henkilöyhtiö
- partecepe - osallistua
- parteceper - osallistuja
- partie - puolue (osasto)

paste - tahna (tahdas)

pate - tauti

- pategene - patogeeni
- patelojie - patologia (tautioppi)

patate - peruna (potaatti)

paunde - punta

- repauze - lepo
- repauze in pace - lepää rauhassa (RIP)

payace - pelle (klovni)

pede - kasvattaa lapsia

- pedecentrise - kasvatukseen
- pedefilie - pedofilia
- pedefobie - pedofobia (lastenpelko)
- pedie - kasvatus (lasten~)

pele - ajaa

- apele - ajaa luokseen
- depele - ajaa pois (poistaa)
- dispele - ajaa erilleen (hajauttaa)
- expele - ajaa ulos
- inpele - ajaa sisään
- konpele - ajaa yhteen
- propele - ajaa eteenpäin
- propelor - potkuri (propelli)
- repele - ajaa takaisin

pene - rangaistus

penal kike - rangaistuspotku

pepe - pippuri

person - henkilö

personaje - henkilöhahmo

personal - persoonallinen (ominainen)

personalite - persoonallisuus

Peru - Peru

petre - kivi (kallio)

petrife - kivettää
pey fri - ilmainen (maksuton)
pirame - pyramidi
Pitkerne - Pitcairn
piza - pitsa (pizza)
pizeria - pitseria
plan - suunnitelma
platinum - platina
pley - toistaa (soittaa)
pleyer (media pleyer) - soitin (mediasoitin, toistin)
plumbe - lyijy
plus - lisätä
plusion - lisäys (ynnäys)
plutonium - plutonium
polonium - polonium
policer - poliisi
policie - poliisilaitos
politike - politiikka
Polske - puola
popula - rahvas (väestö)
• populal - kansanomainen (populääri)
• populate - kansoittaa
pore - huokonen
• poros - huokoinen
porte - kantaa
• porter - kantaja
• reporte - raportti (selostus, selonteko)
• reporter - reportteri
• suporte - kannatella
• trasportion - kuljetus
Porto Riko - Puerto Rico
Portugal - Portugali
pospor - fosfori
poste - posti (postilähetys)
postoficia - postitoimisto
pote - pata (ruukku)
poze - panna (asettaa, laittaa)
• pozia - asema (sijainti)

- expose - paljastaa (panna esiin)
- inpoze - panna sisään
- pospoze - postpositio
- prepoze - prepositio
- propoze - ehdottaa
- prazedinium - praseodyymi
- proche - läheinen
- aproche - lähestyä
- prometium - prometium
- protacinium - protaktinium
- purpur - sinipunainen (violetti)
- konpute - käsitellä dataa
- konputer - tietokone
- Qatar - Qatar

R

- radium - radium
- radon - radon
- radike - juuri
- radikal - radikaali (juuriin asti menevä)
- exradike - kitkeä juurineen
- inradike - juurtua
- raite - oikea (oikeanpuoleinen)
- Ramazan - ramadan
- rase - rotu
- rasisme - rasismi (rotuoppi)
- rasiste - rasisti
- raze - hävittää maan tasalle (ajaa parta pois)
- razor - parranajoterä
- re - asia
- real - todellinen (aito)
- realisme - realismi
- realiste - realisti
- realite - todellisuus
- realite television - tosi-TV
- realize - toteuttaa (konkretisoida)
- anreal - epätodellinen (epäaito)

reflete - heijastaa takaisin
regule - säättää (hallita, säädellä)
rekueste - pyytää (anoa)
renium - renium
rentgenium - roentgenium
reste - jäännös (loput)
restoran - ravintola
Reunion - Reunion
rezulte - tulos
Rhein - Rein
Rhone - Rhone
ri- - taas (uudelleen, jälleen)
riche - rikas (varakas)
riksha - rikša
rime - säe (riimi)
riske - riski
rive - joki (virta)
rize - riisi
robote - robotti
rodium - rodium
rokete - raketti
Roma - Rooma
Romania - Romania
rose - kaste
rote - ratas
• rotate - pyöriä
• rotation - pyörähdys (pyörintä)
roze - ruusu
Ruanda - Ruanda
rubidium - rubidium
Rundi - Burundi
Rus krepe - blini
Rus kaiser - tsaari
rus krepe - blini
Rusia - Venäjä
Rusian - venäläinen
rusium - rutenium
rutherfordium - rutherfordium

S

sabun - saippua
safare - matka
sagu - saagopalmu
sahil - ranta
salade - salaatti
salam - tervehdys (terve!)
salari - palkka
Salone - Sierra Leone
salve - pelastaa
salver - pelastaja
Salvador - El Salvador
sam - sama
samarium - samarium
Samoa - Samoa
sane - terve
• sanife - parantaa (tervehdyttää)
• sanite - terveys
sanduke - arkku
sante - pyhä
Sante Helena - Saint Helena
Sante Kice - Saint Kitts
Sante Kice en Nevis - Saint Kitts ja Nevis
Sante Lucia - Saint Lucia
Sante Marino - San Marino
Sante Tome en Principe - Sao Tome ja Principe
sante gere - pyhä sota
saturdi - lauantai
Saudi Arabia - Saudi Arabia
• sekurantie - vakuutus
selenium - seleeni
seme - merkitys (tarkoite)
seme - merkitä (tarkoittaa)
• sememe - semeemi
• semelojie - merkitysoppi (semantiikka)
sene - vanhus
• senache - vanhuudenhöperö (seniili)

- senater - senaattori
- senatia - senaatti (vanhimpien neuvosto)
- senile - vanhuuden

senior - seniori (vanha, vanhempi)
senior mide skole - lukio
sence - järki (mieli)
Senegal - Senegal
sense - aisti
Serbia - Serbia
serpe - käärme
Seshel - Seychellit
sete - leikata (lohkota)

- setian - lahkolainen
- setion - lohko (lahko)

setembre - syyskuu
seven - sep (7)
Shampan vine - samppanja
shampu - šampoo
sharke - hai
shawe - kuuroside (sadekuuro)
shish - hiljainen
Shkiperia - Albania
shofer - kuski (ajuri, ajaja)
shope - ostaa
shope centre - ostoskeskus
shopion - shoppailu (ostosten tekeminen)
show - näyttää
si - nähdä
si yu! - nähdään (näkemiin)
siborgium - seaborgium
silicium - pii
simbole - tunnus (symboli)

- simbolike - symbolinen

simple - yksinkertainen (mutkaton)

- simplite - yksinkertaisuus
- sinife - merkitä (merkata)
- asine - merkitä jlkn

Singapur - Singapore

siste - sisko
site - ruokkia itsensä
• parasite - loinen (oheiseliö)
sixe - kuusi (6)
skandium - skandium
ski - suksi
ski - hiihto
skole - koulu (opisto)
Skotia - Skotlanti
skribe - kirjoitus (teksti)
• skriber - kirjoittaja
• suskribe - allekirjoitus (nimikirjoitus)
skribe mashine - kirjoituskone
• skuter - potkulauta
Slovakia - Slovakia
Slovenia - Slovenia
• social - yhteiskunnallinen (sosiaalinen)
• social media - sosiaalinen media
• socialisme - sosialismi
• socialiste - sosialisti
• societe - yhteisö (seura, yhdistys)
socia - yhteiskunta
sofa - sohva
sole - aurinko
soledi - sunnuntai
Solomon - Salomon-saaret
som - jotkut (joitakin)
Somali - Somalia
some - kesä (suvi)
some kampe - kesäleiri
• konsone - konsonantti (kerake)
Soto - Lesoto
• spetekul - speaktaakkeli (näky)
• responde - vastata
sporte - urheilu
• sportal - urheilullinen
• sporter - urheilija
stadia - stadioni (areena)

stanium - tina
stare - tähti
stibium - antimoni
strontium - strontium
strute - rakennus

- struture - rakenne
- distrute - tuhota
- infrastrutur - infrastruktuuri (perusrakenteet)
- konstrute - rakentaa
- konstrution - rakentaminen
- studente - oppilas (opiskelija)
- studia - opisto

Sudan - Sudan
sude - etelä
Sude Afrike - Etelä-Afrikka
Sude Cosen - Etelä-Korea
Sude Sudan - Etelä-Sudan
sukar - sokeri
sulfe - rikki
sume - summa
Suomi (Finlande) - Suomi
supe - keitto (soppa)
Suria - Syyria
Suriname - Surinam
suvenir - matkamuisto
Svalbarde - Svalbard
Sveria - Ruotsi
Swati - Swazimaa
Swice - Sveitsi

T

tabake - tupakka
tabakiste - tupakoitsija
Taiwan - Taiwan
Tajike - Tadžikistan
talium - tallium
tango - tango

tantalium - tantaali
Tanzania - Tansania
tate - koskettaa (olla kosketuksissa)
• tatal - kosketus-
tatu - tatuointi
tauzen - tuhat
taxi - taksi
te - yrttitee (haude)
teatre - teatteri (näyttämösali)
• teatral - teatraalinen
tekne - tekniikka (keino, menetelmä)
teknetium - teknetium
• teknekratie - teknokratia
• teknelojie - tekniikka (teknologia)
telefone - puhelin
teleporte - teleportata (kaukosiirtää)
televize - lähettää televisioon
televizer - televisio
television - televisiolähetys
telurium - telluuri
tem (tempe) - aika
ten - kymmenen (10)
tenesium - tennessine
tenis - tennis
• terure - kauhu (terrori)
• terurisme - terrorismi
• kontre-terurisme - terrorisminvastainen toiminta
• teruriste - terroristi
terbium - terbium
teste - todistaa (testata)
• testemen - testamentti (todistus)
• ateste - todentaa
• proteste - todistaa jkn puolesta
• reteste - todistaa jtkn vastaan
texte - teksti
textal - tekstuaalinen
texte misaje - tekstiviesti
tiche - opettaa

- ticher - opettaja
- tikete - lippu (pääsy- tai matkalippu)
- tikete kasheria - lippukassa
- time - joukkue (tiimi)
- Timor - Timor
- ting - asia
- titanium - titaani
- to - luokse (-lle)
- Togo - Togo
- tome - jakaa (leikata)
- tomegrafe - läpileikkaus
- tomegrafie - tomografia (kerroskuvaus)
- dutome - kahtiajako (dikotomia)
- tritome - kolmijako
- tomate - tomaatti
- tone - sävel (nuotti, tooni)
- tonal - tonaalinen
- tonation - sävelkulku (intonaatio)
- Tonga - Tonga
- torium - torium
- torne - kääntää
- towel - pyyhe
- toxe - myrkky
- toy - lelu (leikkikalu)
- trator - traktori
- atrate - viehättää (vetää puoleensa)
- atrative - puoleensavetävä (viehättävä)
- distrate - vetää hajalleen (harhauttaa)
- kontrate - sopimus
- trete - käsitellä
- tretaje - käsittely (tutkielma)
- tri - kolme (3)
- trigone - kolmio
- trigonemetrie - trigonometria
- trite - kolminaisuus (kolmeus)
- trilogie - trilogia
- triple - tripla (kolminkertainen)
- tribe - heimo

tribu - suoda (myöntää)
Trinidad en Tobago - Trinidad ja Tobago
tu - sinä
tu's - sinun
tube - putki (tuubi)
tulium - tulium
tule - työkalu
Tunisia - Tunisia
ture - reissu (retki)
ture gider - matkaopas (retkiopas)
turisme - turismi (matkailu)
turiste - turisti (matkailija)
• reture - palata
Turke - Turkki
Turkomen - Turkmenistan
turne - vuoro
Tuvalu - Tuvalu

U

Ukrayina - Ukraina
un lote of - paljon (iso satsi)
un - eräs (joku, jokin)
un - yksi (1)
• unife - yhdistää
• unite - ykseys
universe - maailmankaikkeus (universumi)
• universal - universaali (kaikkia koskeva)
uranium - uraani
Urane - Uranus
Urdun - Jordania
Uruguay - Uruguai
USA - Yhdysvallat (ns. Amerikka)
Uzbeke - Uzbekistan

V

vagine - emätin (vagina)

vaginitis - emätintulehdus

valce - valssi

vampir - vampyyri

vanadium - vanadiini

Vanuatu - Vanuatu

Vatikan - Vatikaanivaltio

veje - kasvis

vele - verho (peite)

- divele - paljastaa

vene - tulla (saapua)

- avene - saapua (tulla luokse)

- cirkevene - mennä ympäri

- exvene - tulla ulos (ilmestyä, tapahtua)

- invene - keksiä

- intervene - tulla väliin

- konvene - kohdata (tulla yhteen)

- pervene - tulla perille

- prevene - olla edessä (olla haittona)

- revene - tulla takaisin

venerdi - perjantai

Venezuela - Venezuela

vente - riski (vaara)

- venture - vaara

- aventure - seikkailu

- aventurer - seikkailija

vere - tosi (aito)

- verite - totuus

veranda - kuisti (terassi, veranta)

vermute - vermutti

verse - suunnata jtkn kohti

- version - versio (käännös, muunnelma)

- deverse - kääntyä pois

- disverse - monitahoinen (monipuolinen)

- konverse - pyöritellä asiaa (keskustella)

- kontreversite - vastakohtaisuus

- perverse - kiero (perverssi)
 - reverse - taaksepäin
- Vesta - Vesta (eräs kääpiöplaneetta)
- vie - tie
- deviate - poiketa tieltä
- vide - katsoa (tarkastella)
- vidion - näkö (näkeminen)
 - exvidable - ilmeinen (silminnähtävä)
 - rivide - tarkastaa uudelleen
- Viete - Vietnam
- vile - maatalo
- vilaje - kylä
- vine - viini
- vineria - viinitila
- virus - virus
- vite - elämä
- vitable - elinkelpoinen
 - vital - elin-
- vitamin - vitamiini
- revite - elvyttää
 - rivite - elää uudelleen
 - suprevite - selvitä (selviytyä)
- vize - näyttää ruudulla
- vizer - näyttö (monitori)
 - vizacioner - visionääri (näkijä)
- vizite - vierailu (visiitti)
- viziter - vierailija (vieras)
- voke - kutsua (kuuluttaa; manata)
- vokablar - sanasto (termistö)
 - vokable - nimike (termi)
 - vokal - kuuluva
 - vokal son - vokaali (ääntiö)
 - vokation - kutsumus
 - vokative kasu - vokatiivi (sijamuoto)
 - exvoke - kutsua esiin (manata esiin)
 - invoke - kutsua tykö
 - provoke - kutsua esiin (peräänkuuluttaa)
 - revoke - kutsua takaisin

volfram - volframi
volte - voltti (V)
vote - ääni (äänestyksessä)
vote bilete - äänestyslippu

W

wafel - vohveli
wan - haluta
was - koetun tekemisen tunnus
wase - keidas
washe - pestä
washe mashine - pesukone
Washington - Washington DC
wate - vesi
wate skuter - vesiskootteri
webe - verkosto
webe paje - verkkosivu (nettisivu)
wer - missä
werke - työ (tehtävä)
werker - työntekijä (työläinen)
weste - länsi
wi - me
wi's - meidän
wike - viikko
wikende - viikonloppu
wil - tulevan tekemisen tunnus
win - voittaa (onnistua, päihittää, kukistaa)
winer - voittaja
windo - ikkuna
winte - talvi
viski - viski
wori - huoli (ahdistus)

X

xenon - ksenon

Y

yam - syödä
yarde - jaardi
ye - kyllä (joo)
yer - vuosi
yeral - vuosittainen
Yesu - Jeesus
yezi - kookos
yogurte - jogurtti
yu - te
yu's - teidän
yuli - heinäkuu
Yulius Kaiser - Julius Caesar
yumor - huumori
yuste - oikea (oikeudenmukainen)
• yustite - oikeudenmukaisuus (reiluus)
• yustitia - oikeus (oikeustalo)
• anyuste - epäoikeudenmukainen (epäreilu)
yuste pley - reilu peli
yutrebium - ytterbium
yutrium - yttrium

Z

Zambia - Sambia
zebra - seepra
zero - nolla
• rezervia - reservaatti
zigure - zikkurat
Zimbabwe - Zimbabwe
zinke - sinkki
zipe - sulkea vetoketjulla
• ziper - vetoketju
zirkonium - zirkonium
zombe - zombi